

Ishaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 20— Din
za inozemstvo 30— ,
neobvezno

Oglas po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 96.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 23. maja.

Strašanska baharija s številkami in z veliko »večino« se je razlegala mesec in pol. Poslanec opozicijskega bloka so enkrat celo hoteli imeti v narodni skupščini nekak konvent te večine. Z mogočnimi številkami so podpirali manifest na narod, da gre samo njim oblast v državi. Še danes teden je opozicijski blok neprestano seševal ter skušal kralju dokazati, da ima gosp. Davidovič že v sedanji skupščini večino. In ko se je obnavila Pašić - Pribičevićeva vlada, je opozicijski blok širokoustno protestiral proti kršenju ustave, parlamentarizma, proti zaničevanju suverenitete naroda, ker opozicijski blok s svojo velikanjsko večino ni dobil v svojo pest vlade.

Začetkom prihodnjega tedna bomo imeli priliko videti, kako izgleda ta famozna večina v resnici. Že sedaj pa znaki kažejo, da bodo vsi razni »blufi« opozicijskih voditeljev s številkami že v prvem glasovanju v Narodni skupščini storila žalosten in sramotilen konec. Opozicijski blok in njegovi pomagači se po katastrofalnem porazu in popolnem neuspehu večinske parlamentarne akcije z veliko večjo naglico razlazujejo, kakor pa so se skupaj spravljali. Žalosten, a resničen aksiom človeškega življenja je, da nikdo ne sedi rad skupaj z onim, ki je bil tepen. Le prav malo simpatij pa je na strani onih, ki so zabredli v pogubo po svoji lastni krivdi ter po svolti lastni nesposobnosti. Tudi v politiki ni nikdar bilo drugače in menda tudi nikdar drugače ne bo. Opozicijski blok obstoja danes pravzaprav le še iz Spahovih, Korošćevih in Davidovičevih poslancev. Absolutno solidarni med seboj so od tedaj edino še klerikalci. Kakor sloni SLS predvsem na terorju politične duhovščine, tako vlada tudi v klerikalni parlamentarni delegaciji absolutizem vodstva. Svoje volje, svojega mišljenja nima in tudi ne sme imeti tu noben poslanec. Zbor Spahove stranke, ki se je danes vršil v Sarajevu, je po doklih poročilih jako klaverno končal. Med bosanskih muslimani je že dalj časa onaržati veliko nezadovoljstvo s politiko gosp. Spah. Maglajčeva struja med muslimani zopet pridobiva na moči. V Davidovičevem klubu, ki šteje nominalno 32 članov, je velika notranja disharmonija in razcepjenost. Številni onih, ki niso odobravalni usodne zveze z Radićem, a so le v tradiciji in solidarnosti do srbijskih demokratov vztrajali v klubu, hlastača ter po doprinešenih dokazih nesposobnosti vodstva tudi pridobiva na moči in vplivu. Morda ni več daleč čas, ko bo prišlo v Davidovičev klub do odkritega razkola.

Čisto naravno je, da se je razmerje opozicijskega bloka naoramljeno parlamentarni delegaciji po debatu zelo izboljšalo, ker se tudi v krogih opozicije odpravlja priznava, da je Davidovič in dr. Korošć pokvarili koncept v glavnem vendazle Radić. Večina opozicijskega bloka že danes uvideva, da z Radićem ni več mogoče kolaborirati, ker je Radić dosegal še vsakogar uničiti. To nezamiranje in nerazumnoženje proti radićevcem na ne nespornoje Radićeve priprave na volitve, ki se zlasti v Sloveniji in v Bosni kosajo z interesi opozicijskega bloka.

Vse drugo, kar je preje že držalo z opozicijskim blokom ter verovalo na njegove dragocene obljube, se je do danes od njega že precej odmaknilo. Zemljoradniki so se sedaj odločili za politiko »proste roke«, džemijet in Nemci pa si prizadevajo, kako bi se zopet prikupili gosp. Pašiću.

Poslednja dvojica je zagrešila predrznost, da se je začela vmešavati v notranje narodne spore in izsiljevati enkrat pri vladi, enkrat pri opoziciji. Ko je bil Markov režim, so se tako Turki, kakor Nemci siliili okoli njega la iztiskovali koncesije zase. Temu ponizujočemu stanju so storili konec samostoini demokrati, ki so v času, ko je opozicija najbolj potrebovala nemške in turške glavo, preskrbeli enim la drugim par grenkih batin kot rešen opomin, da takozvane manjšine nimajo pravice vtikati v notranje stvari ne v ustavne naše prepire. Razbili so »Kulturbund« in mađarske bojne organizacije ter jasno izrazili, da smo izsiljevanja sita.

Ako hočejo Turki sedaj glasovati za vlado, ne bo jim škodovalo, a za svoje glasove ne morejo in ne smejo zahtevati ničesar. Še manj pa Nemci, ki bi najbolje storili, če bi se sploh v politiko ne mešali. To velja posebno za Nemce v mađarski oblasti.

V pričakovanju skupščinske seje

NERVOZNOST V OPOZICIJSKEM BLOKU. — MISTERIJOZNO POTOVANJE DR. KOROŠĆA V SOLUN.

Beograd, 23. maja. p. Današnji dan ni bilo nobenih izprememb v politični situaciji. Ministrski svet je imel svojo sejo, na kateri se je bavil izključno z resortnimi vprašanji. Jutri zvečer bo sešla ministrskega sveta, na kateri se bo sklepalo o verifikaciji radićevskih mandatov ter o nadaljnjem delu v skupščini. Poslanski klub so bili danes večinoma prazni. V Beogradu se je posebno komentirala vest o misterioznem potu dr. Korošća v Solun. Razširjajo se vesti, da potuje dr. Korošć v vladni misiji, da stoji v stik z zastopniki katoliškega duhovništva iz Albanije. Pot dr. Korošća v Solun je izzval precejšnje nezadovoljstvo med blokaši, ker o svojem potovanju ni nikogar obvestil. Očitajo mu tudi, da ni lojalen opozicijski poslanec, ker potuje kot vladni emisar. Vest, da potuje dr. Korošć kot vladni emisar, ni potrjena.

Zelo nestrpno se pričakuje seja narodne skupščine v ponedeljek. Nocoj se z uradne strani potrjuje vest, da džemijet želi pomagati vladi, kar pa opozicija zanika. Tudi iz vrst Nemcev se potrjuje vest, da se Nemci pripravljajo na to, da bodo podpirali vlado, češ da jim kot

narodni manjšini ni mesta v opoziciji. Beograd, 23. maja. r. Danes je bila v kuloarjih narodne skupščine nalepljena objava predsednika parlamenta, s katero ro se sklicuje seja skupščine za ponedeljek 26. maja ob 10. dopoldne. V prvi seji se bo prečital ukaz vlade o imenovanju nove vlade, potem se pa določi dnevni red za naslednjo sejo. Največji interes vlada za vprašanje vladine večine v prvi seji narodne skupščine. Kar se tiče zadržanja džemijeta je prejelo sinoči ministristvo notranjih zadev brzojav iz Skoplja, po katerem se je proti politiki Ferad beg Drage izjavila od 52 delegatov 48. V nedeljo se sestane seja vseh članov radikalnega poslanskega kluba, na kateri se bo razpravljalo o verifikaciji radićevskih mandatov. V političnih krogih se trdi z gotovostjo, da bo skupščina verifikirala vse radićevske mandate.

NOV NEMSKI POSLANEC.

Beograd, 23. maja. p. Nemški klub je vložil v predsedništvu narodne skupščine zahtevo, da se na mesto poslance Heinricha iz Zombolja, ki je odločil mandati, ker je postal rumunski državljani, pokliče poslanec dr. Elmer.

Kaj bo po verifikaciji radićevcev

UGIBANJA O NADALJNJEM RAZVOJU SITUACIJE. — POPOLNA NEORIENTIRANOST OPOZICIJE.

Beograd, 23. maja. r. O verifikaciji mandatov HRSS. doslej še ni padla odločitev, posebno glede datuma, kdaj naj bi se vršila seja, za katero se bo v ponedeljek določil dnevni red. V to svrhu bo jutri popoldne seja ministrskega sveta, na kateri se bo sklepalo o postopanju poslancev vladne večine pri verifikaciji ter določil dnevni red seje. Iz vladnih krogov se doznava, da ta seja ne bo pred začetkom prihodnjega meseca, najverjetneje dne 2. junija. Ni izključeno, da bodo vsi vladni poslanci glasovali za verifikacijo radićevskih mandatov. V vladnih krogih se kljub borbenemu razpoloženju opozicije ne veruje, da bi opozicija pri določanju dnevnega reda in pri verifikaciji delala vladi težkočo.

Po poročilih iz vladnih krogov se po verifikaciji ne bo dal v pretres invalidski zakon, kakor se to naglašava v opozicijskih krogih, ker so glavne odredbe invalidskega zakona že itak sprejete v finančni zakon. Takoj po verifikaciji se bo do seje narodne skupščine odgodile, in sicer verjetno z odlokom parlamenta samega, t. j. vladne večine. Poslanci HRSS, a bi se njihovi mandati na tej seji verifikirali, se tega glasovanja ne bodo udeležili, ker še ne bodo položili prisege. Pričakuje se, da bo opozicija v želji, da bi se tudi verifikirani radićevski poslanci udeležili glasovanja, zahtevala pri predsedniku narodne skupščine prekinjenje seje za tako dolgo, da bodo verifikirani poslanci prisegli.

Obnovitev pogajanj za angleško posojilo

PO LONDONSKIH VESTEH JE PRIČAKOVATI SKORAJŠNJEGA ZAKLJUČKA DVMILIJARDNEGA POSOJILA JUGOSLAVIJI.

London, 23. maja. s. Tukajšnji listi poročajo: Angleška vlada bo zopet pričela pogajanja z Jugoslavijo glede kredita 6 milijonov funtov (2 milijardi dinarjev). Ta kredit se bo uporabil za gradnjo Jadranske železnice. Pogajanja, ki so bila za časa vladne krize prekinjena, se bodo sedaj, ko je Pašić zopet sestavil kabinet, nadaljevala. Jugoslavija skuša dobiti kredit sto milijonov dolarjev v Zedinjenih državah, in sicer po bančnem sindikatu Bleer. Zaradi nejasne politične situacije v Jugoslaviji se je moglo plasirati le 15 milijonov. V zadnjih

mesecih pa je bilo vedno večje povpraševanje po tem osredstotnem posojilu, katerega kurz se je od 53 v letu 1923 dvignil 1. maja na 82. Vsekakor je mogoče, da se bo Amerika udeležila sedaj nameravanega posojila, ki bo, kakor se zdi, kmalu ugodno zaključeno.

Beograd, 23. maja. r. Newyorški list »Financial News« poroča, da se z uspehom nadaljuje pogajanja med Anglijo in Jugoslavijo o kreditu 6 milijonov funtov sterlingov za izgraditev jadranske železnice.

Seja ministrskega sveta

Beograd, 23. maja. p. Nocojšnja seja ministrskega sveta je bila posvečena resortnim vprašanjem. Poljedelski minister Miletić je poročal o veliki poplavi v Bački, posebno v okolici Apatina. Na ministrski seji se je razpravljalo o nujnih korakih, ki so potrebni za pomoč ter o kreditih, ki so posebno nujni za vodne zadržge. Trgovinski minister je poročal o trgovinskih pogajanjih z Mađarsko ter o carinskih odredbah, ki bi se morale izvršiti pred sklepom definitivne trgovinske pogodbe. Seja je trajala od 15. do 18.30.

ZNIZANJE IZVOZNIH CARIN.

Beograd, 23. maja. r. Te dni bosta imela konferenco ministra financ in trgovine, da s sodelovanjem strokovnjakov rešita vprašanje odprave in znižanja gotovih carinskih postavk za naš izvoz. Minister trgovine predlaga, da se odpravi izvozna carina na naslednje predmete: moka, mesni produkti, grah, slive, živa živina, zaklano blago in jajca. Za ostale produkte naj se zniža izvozna carina na polovico. Kakor se zatrjuje, je finančni minister dr. Stojadinović namaklonjen temu, da se odpravijo, oziroma znižajo izvozne carine, ki ovirajo naš izvoz.

IZ ANGLEŠKE ZBORNICE.

London, 23. maja. j. V spodnji zbornici je vlada večeraj izlojevala ob priliki predloga konservativcev glede zmanjšanja plače delovnega ministra velik uspeh. Na nieno željo so bili vsi predlogi konservativcev z 244 proti 211 glasovom odklonjeni.

Trgovinska pogajanja

Beograd, 23. maja. p. Naša in italijanska delegacija sta imeli danes sestanek o pomorskih vprašanjih. Italijo je zastopal Politis, našo državo pa Todorović, Veronić in dr. Rybač.

Beograd, 23. maja. p. Na zahtevo trgovinskega ministra je prometni minister znižal železniške tarife za izvoz moka in žita v smeri proti Sušaku.

Beograd, 23. maja. p. Komisija za konvencijo z Mađarsko je danes končala konvencijo o sodni pomoči. Začelo se bo delo za konvencijo o izročitvi krivcev. V nekaterih dneh se bo sestal plenim delegacij, na katerem se bosta ti dve konvenciji parafirali.

Beograd, 23. maja. p. V začetku meseca junija se bodo začela pogajanja med našo in avstrijsko vlado o sklepanju stalne trgovinske pogodbe z Avstrijo. Pogajanja se bodo vršila na Dunaju.

RADIĆ — VSEZNALEC.

Dunaj, 23. maja. j. Stjepan Radić je izjavil uredniku lista »Die Stundes«, da so vse vesti, ki so se zadnji čas razširjale preko Zagreba o njegovem namenu potovanja v Rusijo, popolnoma izmišljene. V kratkem bo odpotoval v Pariz, da se razgovori z osebami bodoče vladne večine. Nato bo odšel v London. Tudi vesti o intervenciji vojaške organizacije »belorukcev« v zadnji vladni krizi so po njegovem mnenju izmišljene. Ta organizacija je razven generala Okanovića za parlamentarizem ter nasproti Pašića. V zadnjem trenutku za Pašića ugodna formalna rešitev krize je bila povzročena vsled vpliva visokih in navijših krogov Rumunske.

Za zaščito koroških Slovencev

CELOVŠKI KONZUL POZVAN V BEOGRAD. — ENERGIČEN NA STOP NAŠE VLADE.

Beograd, 23. maja. r. Po rešitvi krize je vlada sklenila ukvarjati se z dogodki v Celovcu. Tam je, kakor znano, bil izropan naš konzulat, a nacionalistične nemške organizacije preganjajo v celi Koroški slovenski element. Včeraj je bila konferenca med ministrskim predsednikom in ministrom zunanjih zadev, na kateri je bilo sklenjeno, da se naš konzul v Celovcu g. Protić pozove v Beograd, da poda ustmeno poročilo o teh dogodkih. G. Protić bi imel priti v Beograd v dveh dnevih. Po njegovem poročilu bo storila vlada sklepe o sredstvih, s katerimi bo Avstrijo prisilila, da zavaruje miren razvoj naših sonarodnikov na Koroškem.

Danes se otvori rimski parlament

SKORO VSI POSLANCI SO ŽE V RIMU. — POMANJKANJE STANOVANJ. — PRIPRAVE ZA SLOVESNO OTVORITEV.

Rim, 23. maja. e. Poslanci so pričeli v velikem številu prihajati v Rim. Danes dopoldne je parlamentarna pisarna zabeležila nad 400 prisotnih poslancev. V zbornici so pod kraljevim prestolom namestili radiotelefonski aparat, da se bo prestolni govor mogel poslušati po vsej Italiji, kjer imajo brezlične sprejemne postaje.

Zelo neprijetno za poslance je dejstvo, da so vsi hoteli prenapolnjeni, ker se nahaja v Rimu mnogo romarjev in ni mogoče dobiti stanovanj. Vsekakor se bo morala z vprašanjem stanovanj za poslance baviti vlada sama. Danes dopoldne so dospeli v Rim člani kraljevske rodbine grof Turinski, prioc Videmski in vojvoda Apuljski. Iz Milana prispe Musolinijeva soproga z otroci ter brat ministrskega predsednika Arnaldo Mussolini, ravnatelj lista »Poppolo d'Italia«, ki bodo prisostvovali jutrišnji slovesni otvoritvi parlamentarnih sej.

Prestolni govor, ki ga bo prečital kralj pred fašistovski zbornico, bo važen političen dokument. Vladni program je v kratkih besedah nastopni: Nova zakonodajna perijoda mora zajamčiti deželi skozi pet let plodno delovanje in notranji mir. V zunanje-političnem oziru poudarja prestolni govor potrebo, da se vzpostavi enotna fronta zaveznikov, da se doseže rešitev reparacijskega problema, to je evropskega problema. Italija si želi poštenega miru, miru obnove, ki bo vsem narodom omogočil zaceliti vse po vojni prizadete rane. Prestolni govor bo na koncu obrazložil načrt oborožitve Italije na kopnem, na morju in v zraku ter naznanil sprejem fašistovski milice v redno vojsko.

MINISTRSKI SVET.

Rim, 23. maja. e. V današnji seji ministrskega sveta, ki se je pričela ob 10. uri dopoldne pod predsedstvom Mussolinija v navzočnosti vseh članov kabineta izvenzemski kolonijeskega ministra Federzonijs, se je bavila vlada z ureditvijo trgovinskega razmerja na Reki in z razgleditvijo italijanskih carinskih zakonov in tarif na reško ozemlje.

Rekonstrukcija češke vlade

Praga, 23. maja. h. Povratak predsednika Masaryka, ki je bil prvotno določen za sredo junija, je bil vsled razmer v koaliciji, ki potrebuje osebne intervencije predsednika, določen za prejšnji termin. Predsednik se vrne potemtakem še pred sestankom parlamenta, ki se vrši 27. t. m. v Prago. Po vseh češkoslovaških listov namerava poljedelski minister dr. Hodža odstopiti. Kot njegov naslednik se imenuje poslanec Staněk. Razpravlja se tudi o odstopu železniškega in socialnega ministra.

Pogajanja za večino v »Reichstagu«

Berlin, 23. maja. h. V državnem zboru so se danes dopoldne pričela nova pogajanja med strankami sredine in nemškimi nacionalci za sestavo vlade in večine. Predsedoval je predsednik frakcije nemške ljudske stranke dr. Scholz, od katerega je izšlo oficijelno povabilo. Pogajanja so se udeležili: Nemški nacionalci, nemška ljudska stranka, centrum, demokrati in bavarska ljudska stranka. Pogajanja so trajala do treh popoldne in so se nato prekinila in odgodila do jutri. Bazo razgovorov tvori zunanje-politični program, ki se je določil po straneh desnice in ki se je natančno formuliral. Kot glavno točko vsebuje ta program usotovitve, da se mora poročilo strokovnjakov sprejeti kot celota, vpoštevajoč one pogoje, ki so jih določili tudi strokovnjaki glede suverenitete nemške države, glede njene gospodarske enote in glede poruhske zasedbe. V nemško - nacionalnih krogih se je pričakovalo, da se bodo današnja pogajanja zelo hitro prekinila, ker bi se zelo kmalu pokazalo, da je vsak sporazum nemogoč. Vendar pa se more iz dejstva, da se porajanja trajala štiri ure in da so bila odgodena, sklepati, da se more pričakovati drug izid.

Poljska zunanja politika

Varšava, 23. maja. j. V zunanjem odseku sejna je imel zunanji minister Zamojski ekspozit o zunanje - političnem položaju Poljske, ki se je urodno razvil vsled snacijskega načrta. Zamojski je izjavil, da so odnosi Poljske do Zvezte narodov zelo ugodni. Kar se tiče Francije, ne bo izid francoskih volitev imel nobenih posledic za Poljsko. Glede Anglije je izjavil minister, da stremijo prizadevanja Anglije za tem, da se ohrani mir v Evropi. V Nemčiji se sicer še opaža revanšna misel, vendar pa bo skupno postopanje zaveznikov odpravilo tudi to. Minister je poudarjal dobro odnose do haliških držav. Kar se tiče češkoslovaške, upa, da se bodo vpostavili v bodoče najboljši odnosi. Z Avstrijo se mora skleniti nova trgovinska pogodba.

Iz Francije

Pariz, 23. maja. e. Verjetno je, da bo Poincarejeva vlada, ki oficijelno pada ostavko 1. junija, prisiljena opravljati redne vladne posle še kakih osem do deset dni po 1. juniju. Prva seja zbornice bo popolnoma formalna. Overavljanje poslaniških potrdil bo trajalo tri do štiri dni in šele po izvolitvi definitivnega predsedništva bo mogoče pristopiti k ministrski krizi. Medtem bodeta radikalna in socialna stranka imela vsak svoj kongres, ker se bo fiksiralo, kakšno stališče zavzemata stranki napram vstopu v vlado. Ceni se, da se bo novo ministristvo moglo predstaviti zbornici šele 10. ali 12. junija.

Rusko-turški konflikt

Carigrad, 23. maja. e. Napetost med angorsko in sovjetsko vlado narašča od dne do dne in se v velikem številu množi incidenti med obema državama. Iz Moskve prihajajo vesti, da je bil aretirani tajnik turškega poslanstva Tahtim beg, ki je obdolžen tihotapstva. Tahtim beg si je baje hotel v zaporu prerezati žile. Za revanžo bo po odredbi turškega notranjega ministra izgnanih iz Carigrada 7 Rusov, ki so obdolženi boljševiške propagande.

List »Mustekil« javlja, da je visoki uradni turškega ministristva zunanjih stvari dobil nalog, da odide v Moskvo v svrhu razjasnitve nesporazumljenja. — Glavni vzrok spora tiči v tem, da v Rusiji nočejo izvrševati razsodb sodišč, ki priznavajo pravico do odškodnine turškim državljanom, ki so bili v Rusiji oškodovani, in pa izgon Turkov iz Kavkazije. V turških političnih krogih se govori odkrito, da bo Turčija v svrhu represalij pričela izganjati Ruse iz Turčije.

PONAREJENI STOLIRSKI BANKOVCI.

Milan, 23. maja. e. Varnostno oblastvo je izsledilo celo vrsto razpečevalcev ponarejenih stolirskih bankovcev emisije banke »Banca d'Italia«. Bankovci so prav dobro ponarejeni. Razpečevali so se zlasti v Liguriji, ni pa izključeno, da ne bi jih bili zanesli tudi preko meje. Ponarejeni bankovci imajo naslednje serije in številke: C 228, 1248, G 221, 1244, C 222, 1248, F 228, 1040, G 221, 1224, C 222, 1348.

NEMŠKO-RUSKI KONFLIKT.

Moskva, 23. maja. i. Ker nemško-ruski spor še ni rešen, se ne bo vršila železniška konferenca med obema državama. Nemška delegacija se vrne jutri v Berlin.

COOLIDGE BOLAN.

Washington, 23. maja. i. Zdravstveno stanje predsednika Coolidgeja se je poslabšalo. Na nasvet zdravnikov je moral odložiti važne državniške posle.

Redukcija v bolnicah

Ugotovitve v Ljubljano poslane komisije ministrstva narodnega zdravja.

Na predlog tukajšnjega zdravstvenega odseka je odposlalo ministrstvo narodnega zdravja v Ljubljano posebno komisijo, da pregleda stanje ljubljanskih bolnic ter stavi primerno nasvete za rešitev teže krize, ki je v njih nastala.

Ministrska komisija je danes svoje delo že dovršila ter odpotovala zopet nazaj v Beograd. Kakor smo informirani, je ona dobila prepričanje, da so proračunski krediti nezadostni. Komisija je tudi z lokalnimi faktorji obširno razpravljala vprašanje, ali so naše bolnice državne ali ne. Ugotovila je, da naše bolnice niso državne ustanove, temveč da jih je svoj čas narodna vlada prevzela le v državno upravo. Komisija je dobila tudi prepričanje, da so bile redukcije bolnikov, radi katerih je nastalo zadnji čas v javnosti toliko kričanja in nevolje, deloma prenaplajene. Ako se primerjajo številke o stanju bolnikov v Sloveniji leta 1923. in leta 1924. v poedinah dneh tekočega meseca, se vidi, da dosedaj še ni bilo ravno radikalnih redukcij. Leta 1923. je bilo namreč v bolnicah v Sloveniji bolnikov: 5. maja 1923, 12. maja 2126, 19. maja 2081, odgovarjajoči dan leta 1924. pa: 22.13, 2080, 1878.

Komisija bo stavila ministrstvu razne predloge, da se olajša položaj bolnic. Kakor smo že takoj takrat, ko je »Slovenec« vzbudil radi bolnišni hrup, opozarjali, da leži zno vsega vprašanja sanacij bolnic v tem, da bi smele bolnice porabljati proračunske viške, tako tudi danes izgleda, da je to pri celotni stvari najbolj važno vprašanje. To vprašanje bi se sedaj moralo rešiti ali z ugotovitvijo, da bolnice dosedaj niso državne ustanove in so torej viški dohodkov lastne svoje uprave tudi zanje uporabljivi, ali pa da se preko skupne znoza to utrdi tudi z zakonito interpretacijo. Po našem mnenju bi bila prva rešitev pravilna in njeno stališče povsem pravno izvršljivo. Vsekakor, čim bolj se prodira v globine bolnišnice našega problema, tem bolj je vidno, kako škodo so slovenskemu ljudstvu storiili nesposobni klerikalni poslanci, ki so naše bolnice zavozili s svojo delegacijo tako v finančnem odboru, kakor v narodni skupščini, ko se je sprejemal državni proračun.

Včerajšnji »Slovenec« prinaša glede ministrske komisije, ki je sedaj poslovala v Ljubljani, iz Beograda brzojavko, v kateri pripisuje ukrepom SLS in »Slovenec« gornji zaslug, da je ministrstvo narodnega zdravja poslalo to posebno komisijo v Ljubljano. Ko je »Slovenec« priobčil to brzojavko, očitno ni pomislil, da bo sebe najbolj udaril po zobeh. Ako bi sedaj SLS tudi res dosegla v treh dneh ministrsko komisijo, bi jo bila brez dvoma lahko dosegla še veliko hitreje pred meseci, ko se je stvar obravnavala v finančnem odboru in v plenumu skupščine. Takrat so bili klerikalci še miloščinski in nadarbinariji Markovega režima ter so imeli pri vladi še čisto drugačen ugled kakor pa ga imajo danes. Sedaj pa je prišla ministrska komisija v Ljubljano pravzaprav le zato, da na licu mesta potrdi stare grehe klerikalnih poslancev, ki so jih zagrešili tekom parlamentarnega leta z lenobo in nesposobnostjo. Vse leto so tigri le renčali, dnevnice pobirali in snali. Bolnice pa so izročili v eksekucijo gosp. Žebotu in Stercnu, ki sedaj od budžeta narodnega zdravja nimata drugega, ko da ju trga po ušesih in po celem životu.

Nazlica, s katero je prišla ministrska komisija v Ljubljano, ter nazlica, s katero je v Ljubljani končala svoje delo, je najboljši dokaz, da krivda radi mizerije ljubljanskih bolnic ne leži toliko na Beogradu, kakor na drugih faktorjih. Ako bi bili klerikalni tigri tako spet, kakor je bila ministrska komisija, bi si »Slovenec« lahko prihranil veliko ropotanje. SLS in njeni poslanci pa nesmrtno blamažo! Čudimo se le, da ni nikogar v vodstvu SLS, ki bi mogel napraviti konec demagoštvu brezvestne klitke, ki meni, da se dajo upravne reforme reševati s psovanjem in bučkanjem. Ako imajo klerikalci med seboj še kaj pametnih in uvidevnih mož, mora nedeljski protestni shod, ki ga sklicujejo radi bolnic v ljubljanski Union, najprej obsoditi klerikalne tigre in šele potem sprejeti kako pametno resolucijo v svrhu izboljšanja razmer v naših bolnicah!

Anglež o naših razmerah

Londonski »Daily Telegraph« priobči članek prof. Spencerja o Jugoslaviji, po kateri je Spencer nedavno potoval. Spencer najprej naglašja diven vtis, ki ga je dobil o novem Beogradu. Dalje govori o kabinetski krizi in citira razgovor z ministrom zunanjih del dr. Ninčevićem glede odnošajev z Bolgarsko in drugimi sosednimi državami. Po izjavi ministra zunanjih del pomenja naša notranja kriza za začetno bolezen, kakršno ima vsa mlada država, ker obstoje v njej razna mišljenja glede ureditve države. Kriza pa ne ogroža obstoja države in bo kmalu povoljno rešena. Glede Bolgarije stoji Jugoslavija na stališču, da nikdar ne napade Bolgarske, ako bo dala ta mir. Kraljevina SHS mora imeti vojsko kot jamstvo sigurnosti, dasi drugače ne

želi vojne. Razvrščanje čet v Makedoniji se je izvršilo edino radi koncentracije bolgarskih band v Makedoniji.

Spencer meni dalje, da se to izjave našega zunanjega ministra zelo zadovoljive, radi česar je dobil vtis, da i kraljevina SHS i Bolgarska predstavljata veliko garancijo za mir na bližnjem Istoku.

Na podlagi svojih impresij v Sofiji pravi Spencer, da je napravila Bolgarska nanj dojem, da tudi ona želi miru. Toda tamkaj obstoje militaristične skupine in je vprašanje, ali prevladujejo meščanske ali boljševiske sile. Ako bi boljševiskom uspelo njihovo delo, bi došlo do vojne na Balkanu, ker bi morala Jugoslavija boljševisko Bolgarijo napasti, da zavrže sebe.

Glede makedonskih organizacij pravi Spencer, da sta mu bolgarski ministrski predsednik in minister zunanjih poslov izjavila, da odbijata vsako akcijo v tej smeri, toda da je situacija težka in opasna.

Oboroževanje Nemčije

London, 22. maja.

»Daily Mail« objavlja vrsto članov o tajnih društvih in tajnem oboroževanju v Nemčiji. List dokazuje, da je Nemčija dejansko kršila vse člene versajске mirovne pogodbe, ki ji nalagajo skrajšanje oborožitve. Sestavil se je celo ves organizem generalnega štaba, uporabili so zelo duhovite metode, da se je stvar prikrila pred zavestniško vojaško kontrolno komisijo. Ministrstvo notranjih stvari je organiziralo po vsej Nemčiji naborne urade. Notranja pomožna služba, ki naj bi jo uporabljati proti stavkam in revolucijonarnim poskusom, je v resnici namenjena organizaciji mobilizacije.

Po versajški mirovni pogodbi ne bi bilo učinkovito stanje nemške vojske smelo presegati 100.000 mož s častniki vred. Kljub temu je rekrutiranih poleg teh 100.000 mož še veliko drugih čet. Veteranska in druga podobna društva imajo vsa namen, pripraviti vse potrebno za mobilizacijo.

List pristavlja poročilo svojega poročevalca, da se Nemčija kljub mirovni pogodbi ne le ni razorožila, temveč ohranila vse vojne organizacije ter ima pod orožjem že 600.000 mož pripravljenih za vojno in razen teh še znatne rezerve. Vsote, ki bi jih bila morala plačati Nemčija zaveznikom za reparacije, so se uporabile za zgradbo strategičnih železnic in za pripravo municije. Edino jamstvo, pravi list, je, da Francija še nadalje trdno drži zasledeno Poruhrje.

Politične beležke

+ G. Teodor Šporn se brani v »Slovenec«, da on ni kriv zavlačevanja občinskih volitev, pač pa njemu podrejeni okrajni glavarji. Navada pa je in dolžnost, da dajejo v politično važnih zadevah podrejenim in uradom navodila šeli. In to se je g. Špornu tudi svetovalo. Tako se je postopalo od nekaj. Sicer pa bodi »Slovenec« pomirjen. Tudi gg. okrajne glavarje bo »Jutro« po zaslugi obravnavalo, če bodo slabo upravljali svoje okraje. V tem oziru ne bomo prav nič odlašali, ker nam veliko teh gospodov malo dopade, vsaj še zelo tiče v starih avstrijskih navadah. Tako okrajni glavar v Novem mestu zasluži, da se ga najodločnejše obsoja. Napredni kmetje so prinesli liste za občinske volitve prej kot klerikalci, a vkljub izjavi glavarja, da bo liste sprejemal šele od 9. ure, je sluga spustil klerikalce skozi stranska vrata že ob pol 8. uri na glavarstvo in glavar je že pred uro, ki jo je sam določil, sprejel liste klerikalcev. Takih iger smo mi do grla siti kakor tudi preskrbljevanja nezakonitih pekovskih koncesij v loškem okraju. Kakor obsojamo, da hojijo glavarji na shode in seje političnih strank, tako moramo odločno svariti glavarje, da hojijo k Nemcem in fabrikantom na razne zakuske in pojedine. V Sošanju se čisto opravičeno sodi, da šef jugoslovenskega političnega urada zagreši veliko netaktnost, če demonstrativno poseča Nemce. Sicer pa je tudi na notranjem oddelku velikega župana dovolj predmetov za prav opravičeno kritiko. To pa še pride.

+ K uboju Orla na Igu, glede katerega je »Slovenec« krivca Janeza Kraljiča označil za Sokola in smo ga mi primerno izpodbili, prinaša zdaj »Slovenec« te-le »ugotovitve«: Janez Kraljič, da je nosil sokolski znak, je dosledno pozdravljaj s sokolskim pozdravom »Zdravo«, dalje da se je največ držal v družbi Sokolov, za kar da so priče na razpolago; in je še ob trupu umorjenega Smoleta vprilo jokajoče matere zmerjal Orla s čuki (za kar seveda priče niso na razpolago?). Da, da, priče, priče, ki jih »Slovenec« seveda takoj ne navede. Sicer pa klerikalci za »priče« nikoli niso v stiski. Katera terciarka pa ne bi »posvedočila«, da je Janez Kraljič res nosil kakšen znak, ki po njenem prepričanju ni bil drugačen kakor sokolski; kako se ne bi dalo dokazati, da je Kraljič pozdravljaj »Zdravo«, ko je to marsikdo po Sloveniji običajen pozdrav itd. Toda s tem »Slovenec« ne bo nikogar prevrel, da je Kraljič ušel pri Sokolu, kar v resnici nikoli ni bil. To pa je morda bolj ali manj »Slovenec«, da se po tej njegovi metodi natolečevanja lahko dokaže vsakemu kaplanu pavšalna sokriviđa pri slehernem početju njegovih zaupnih ovčic, vsakemu klerikalnemu

bankirju sokriviđa pri defraudaciji kakave čifutskega znanca, vsakemu klerikalnemu poslancu, sokriviđa pri lumparlah kakave parlamentarne kolege? Saj to je tisto, kar mi obsojamo: Klerikalno izrabljanje vsakega dogodka v partizanški svrhe, pa če je nato tudi treba zlesti pod klop ali dokaze privleči za grivo. Nekaj pa le ostane! — in to je danes žalibog geslo klerikalne morale.

+ Mariborski klerikalci proti južnim železničarjem. »Straža« spet nori. Pušenjak še zida na imuniteto torej pisli lahenj kraječo čast. SLS prestopa zaupa državnemu pravdniku Graselju in polic. šefu Kerševanu, ki v živem nasprotju s §§ 10 in 11 tisk. zakona pušča izhajati »Stražo«, dasi je njen odgovorni urednik v Beogradu in ne vrši svojega posla. »Straža« jezi, da se je končno samostojnim demokratom posrečilo pravilno usmeriti vprašanje južnih železničarjev. Podlaga vsemu je pametni korak ministra Svetislava Popovića, da je presekajl vsa modrovanja in dal sprejeti odobritev rimskega sporazuma o južni železnici s finančnim zakonom. »Straža« to ni prav. Pozivljaj zdaj dr. Žerjav na odgovor na tozadevne določbe finančnega zakona. Dr. Žerjavu je »Straža« s tem nehotu napravila kompliment. Kajti ti členi finančnega zakona omogočajo, da bodo južni železničarji prišli do svojih pravic. »Straža« bi seveda želela, da bi se železničarji še bolj pridušali in bi njenim duhovom potem pšenica cvetela. Se teh borih preudumov ne privoščijo železničarjem. Sram Vas bilo!

+ Strašna reč. Davidovičevska »Pravda« objavlja vest, da so šefi bloka Ljuba Davidovič, Spaho in tudi dr. Korosec prejeli anonimna pisma, ki jim grozijo s smrtjo. Stvar je tako resna in nevarna, da niti »Slovenec« o njej ne ve ničesar. Pa je to jako sumljivo!

+ Rešeni brig. Podpredsednik HRSS dr. Maček je sotrudniku »Politike« izrazil med drugim nastopno nežno tožbo: »Mi (radicevci) smo podali jasne izjave, da smo pripravljeni vstopiti v vlado, tako da bi nam gotovo bilo neprimerno, če bi morali vse to izpolniti. A zdaj, ko smo ustregli vsemu, kar se je od nas zahtevalo in po vsem onem kar se je dogodilo, se vidi, da je vse bila le preteza.« Dr. Maček torej priznava, da bi radicevcem bilo prav neprimerno izpolniti vse, kar so obetali v svojih poslednjih izjavah. No, zdaj so rešeni brig in morejo biti samo hvaležni vsem, ki so k temu pripomogli. Rešitev krize je zlasti tudi za Radiceve ugodna, ker bo sedaj brez skrbi, da bi moral v Beograd na vlado, odpotoval v Rusijo, kjer se bo lahko nemoteno objemal s sovjetskimi komisariji.

Iz demokratske stranke

NAČELSTVU DEMOKRATSKE STRANKE IN PRIJATELJEM!

Danes popoldne pride v Ljubljano pevski zbor ženskega učiteljskega Ujudo prosimo vse prijatelje, predvsem pa člane načelstva JDS, da se sprejema na kolodvoru ob 2. uri popoldne sigurno polnoštevilno udeležo. Pozdravimo nacionalno mladino s severne meje čim najprijetneje! — Tajništvo JDS.

Po svetu

— 40-letnica ministra Beneša. Iz Prage poročajo: Zunanji minister dr. Beneš doseže dne 28. maja 40. leto starosti. Na ta dan se misli izdati zbirka njegovih govorov, razglasov in razprav.

— Češkoslovaška armada. Iz Prage poročajo: Vlada je predložila poslanski zbornik nov vojaški zakon, s katerim se ureja mirovno stanje češkoslovaške armade v času od 1. oktobra 1924. do 30. septembra 1929. Ker poteče sedanjí vojaški zakon s 30. septembrom, bosta morali sprejeti obe zbornici novi predlog še tekom poletnega zasedanja. Novi predlog določa v času od 30. septembra 1924. do 31. marca 1925. mirovno stanje 156 tisoč in od 1. aprila 1925. do 30. septembra 1929. 90 tisoč mož. V splošnem bo mirovno stanje češkoslovaške armade z novim predlogom znižano od 150 tisoč na povprečno 120 tisoč mož, pri čemer bo vsakega 1. aprila stanje znižano še za nadaljnjih 4 tisoč mož.

— Japonski general na Češkem. 21. t. m. je prišel v Prago japonski generalni major Kurosaki, ki velja za strokovnjaka v munitijskih vprašanjih. Kurosaki si je ogledal škodovne tovarne v Plznu in druga podjetja za vojno industrijo. Iz Češke odpotuje v Nemčijo.

— Potovanje italijanskega kralja. Danes odpotuje italijanska kraljeva dvojica s prestolonaslednikom v London, kamor despe v pondeljek dopoldne ter ostane v gosteh pri angleški kraljevi dvojici do četrtka.

— Nemiri v Albaniji. Londonski »Daily Telegraph« poroča, da je prišel položaj v Albaniji povzročiti vsem evropskim vladam resne skrbi. Zdi se, da je Albanija zopet ogrožena od državljanske vojne. Okoli 20 albanskih poslancev, to je ena četrtina parlamenta v Tirani, je zbežalo iz strahu pred nasilstvi na Krf in se noče vrniti.

— Angleško - avstrijska trgovinska pogodba podpisana. Iz Londona poročajo, da sta angleški ministrski predsednik Macdonald in avstrijski poslanik Frankenstein podpisala angleško - avstrijsko trgovinsko pogodbo, ki predvideva za trgovinski promet obeh držav najvišjo pogodnost.

Sodišče

§ Ugotovitev. V četrtkovi številki smo priobčili notico »Obsojen klerikalni advokat«. Kakor smo se uverili, je ta notica v obliki, v kakršni je bila objavljena, neresnična in sloni na mistifikaciji. Lojalno popravljamo s tem krivico, ki smo jo nehotu storiili g. dr. Rupniku.

§ Za staro pravdo! Bivši najagilnejši agitator in eden izmed vodjev SKS, Ivan Mrmolj, si je v št. lju v Slov. goricah kupil posestvo, zaradi katerega je prišel v hud konflikt z vsemi sovaščani. Čez njegov travnik je vodila javna pešpot, stara baje že stoletja, katero bi Mrmolj rad odpravil ali pa vsaj prelozil. Izoraj je namreč travnik, sredi katerega je peljala pot in zasadi njivo s krompirjem, zavaroval pa ga je s približno 40 metrov dolgo žično ograjo. Sedaj je bil seveda ogojen v strel. Sosedje, ki Mrmoljo že poprej niso posebno marali, so se začeli buniti, češ da jim brani hoditi po stari cerkveni poti. Sklicana je bila prvo nedeljo meseca maja občinska komisija, posredoval je tudi Mrmoljev advokat iz Maribora in ponujal drugo pot okrog njive, toda razburjeni duhovi se niso dali pomiriti. Do sporazuma ni prišlo. Dva dni pozneje je žična ograja čez noč izgnila. Našli so jo v bližnjem ribniku. Orožniki so kmalu izsledili krivce, pet kmečkih fantov, ki so priznali, da so ograjo izruvali po nasvetu previzkarja Franca Simončiča, ki je z največjo odločnostjo zagovarjal »stare pravice«. Bil je obtožen pri mariborskem okrajnem sodišču zaradi zlobne poškodbe tuje lastnine, toda oproščen, ker smatra sodnik zadevo za civilnopravna značaja. Tu di Simončič, ki so ga orožniki aretirali zaradi hudodelstva javnega nasilstva, je bil takoj izpuščen iz preiskovalnega zapora. Ivana Mrmolja pa uči življenje, da tudi politik najtežje postane »prerok« v domačem kraju.

§ Sovraštvu. V Ivanjem Selu pri Matičevih ni bilo in morda tudi ne bo nikdar domače sloge. Odkar se je sin oženil, so na dnevnem redu silni prepiri in celo pretep. Zgodilo se je, da je sovrastvo med sinom in starši tako naraslo, da so se začeli toliči s koli in suvati z vilami. V eni dnevnih razprtij je sin udaril očeta in ga zabodel z vilami, mater pa treščil ob tla; pa tudi stari Matičič ni nič manj bojevit vzle svojim 75 letom: uselak je sina s kolom po glavi in z lopato po obrazu, da ga je decela minula želja po bojevanju. Pred sodiščem je bila cela družina zelo razburjena. Oče, mati in sin so se kar v naprej prepirali in se psovali z najzibrajnejšimi priimki, tačša, oz. žena pa se je sprehajala z detetom v naročju po sodni dvorani in le semtertja posegla v prepir, dokler je končno otrkov jok ni spravil ven. Ljubljansko deželno sodišče je obsedilo očeta in sina, vsakega na tri tedne zapora.

§ Tat na debelo je delavec I. B., ki je že večkrat v svrhu prejetja nagrade posetil družabne prostore ljubljanske sodnice. To pot se je spet izkazal kot ljubitelj, malih, koristnih predmetov. Register odnešenih stvari je precej obširen v glavnem pa si je po svojem zadnjem pohodu prilastil 7 srajc, 7 hlač, rute, jopice, bluze, predpasnike, robce, nogavice, krila, kože, usnje, podplate, servise, krožnike, čaše, klobase, moko (slab še vrste), likalnik, dežnik, koš, ure, kravate, klobuk, obleke itd. itd. v skupni vrednosti 5100 Din. Seveda si je nabral to balo pri raznih posestnikih in še raje pri posestnicah. Razen teh dovolj krepkih deliktov pa je še trikrat zbežal od vojakov, za kar je drž. pravdnik predlagal kaznovanje potom deželnega sodišča, ki se je pa izjavilo nepristojujmo. Obsodilo pa ga je za njegovo še tudi prej večkrat dokumentirano dolgoprostnost na 1 leto težke ječe.

Razstava karikatur v Beogradu

V nedeljo dne 18. maja dopoldne se je otvorila v dvorani II. beogradske gibanizije izredno uspela razstava karikatur. Razstavo je otvoril s primernim nagovorom načelnik umetnostnega oddelja v prosvetnem ministrtvu g. Rista Odačić. Naglašal je, da je ta razstava prva razstava te vrste v Beogradu. Glavna karakteristika našega humorja, je dejal govornik, je slovenska dobrodružnost in posebna ljubezen, s katero obdelujejo naši karikaturisti svoje »črtve«. To se najbolj vidi na tej razstavi, kjer je videti roganje brez hotenja zlobnosti.

Razstava stoji na visoki umetnostni višini. Diletantizma v umetnosti in tehnični obdelavi kakor tudi neokusnosti ni videti. Vsak razstavljalec je zase zaočkrožena individualnost, ki gleda na življenje in svet s svojimi lastnimi očmi. Posmatrajočim razstavo s tega vidika, nam postane takoj razumljivo, čemu je baš karikaturna v našem slikarstvu ostala najbolj nedostopna tujim evropskim. Vse razstavljene slike napravljajo na gledalca močan vtis neposrednega doživljanja. Na razstavi je zastopanih 12 umetnikov z okoli 800 deli. Videti je vse genre in smeri. Umetniki so po svojih lastnostih in po starostni dobi zelo različni.

Najmočnejša osebnost je na razstavi Pjer Križanić, karikaturist »Politike« in Stojanović, karikaturist »Vremena«. Prvi, ki je postal posebno popularen s svojimi karikaturami iz političnega življenja, je razstavil več sijajnih psiholoških studij. Križanić se je udeležil te razsta-

vo z izrazito umetniškimi pretenzijami. Njegovi portreti so dela izredne izurjenosti ter dokumentirajo slaven Križanićev dar opazovanja. V galeriji Križanićevih slik je obsežen del naše sodobne politične in kulturne zgodovine.

Stojanović je zastopal takisto z znanim številom slik. Večina njegovih karikatur je še iz starejših dob. Njegove dekorativne kvalitete so sicer dobre, toda pogrešajo prave originalnosti. Večina njegovih slik predstavlja pariško življenje. Kompozicijo obvlada naravnost perfektno, toda v njih pogrešajstiga, kar v prvi vrsti zahtevamo od karikaturista: duha.

Takoj za Križanićem in Stojanovićem se mora omeniti Branko Petrović. Beograđanom do pred kratkim popolnoma neznan grafik. Poslal je na razstavo minimalno število del, a je dosegel presenetljive uspehe. Od ostalih umetnikov je treba omeniti še go. Beto Vukanović in Pelikana Vujinovića, ki je najboljši tam, kjer riše scene iz življenja malih ljudi. Poleg Milosavljevića, ki je prispeval serijo karikatur iz vojaškega življenja, je vredno omeniti mladega Ruso Zledrinskoga, risarja, ki razema snov za svoja dela iz gledališkega življenja. Dalmacija zastopajo: Uvodić (z mapo litografij dalmatinskih književnikov in umetnikov), Rakamarić, ki je prispeval serijo karikatur znanih Spilčanov in Radovani, ki je zastopal s ciklom parodij na klasično, historično in moderno slikarstvo. Slovence predstavlja na tej razstavi samo France Podrekar.

Beogradska občinstvo poseča razstavo karikatur v ogromnem številu in sodeč po obisku prvih dni, je moralni in gmotni uspeh razstave popolnoma zagotovljen.

Borza

23. maja.

ZAGREB. V električnih tendencah slaba. V bančnih papirjih je bil promet zelo slab, a tečaj posameznih papirjev se dalje razvijalo. Industrijski papirji so se trgovali na bazi večerajšnjih tečajev. Pri državnih papirjih je bilo precej povpraševanja po Vojni škodi. — Na deviznem tržišču sta Italija in London popustile. Pariz je mednarodno neznatno oslabele, pa je tudi pri nas popustil. Čvrstejša je bila le deviza na Dunaj. Praga in New-York čeka sta nespremenjena. Blaga je bilo dobljeno navadno večje nego običajno. Trgovalci se je največ v devizah na Italijo, London in Prago. Notirale so devize: Amsterdam 3.029 do 3059, Dunaj 0.11392 do 0.11592, Bukarešta 0 do 39, Italija izplačilo 858.25 do 861.25, Kristijanija 0 do 1130, London izplačilo 352.1 do 355.1, New-York čeka 80.75 do 81.75, Pariz 440.7 do 445.7, Praga 239.15 do 252.15, čeka 239.25 do 242.25, Stockholm 2147.5 do 2162.25, Svica 1435 do 1445, čeka 1435.5 do 1443.5; valute: dolar 79.75 do 80.75, aK 0.1135 do 0.1155, mK 0 do 0.10, leji 38 do 41; elektri: Trgo 38 do 40, Eskomptna 130 do 132, Hipo 65 do 66, Jugo 119 do 121, Prastredions 915 do 919, Slavenska 110 do 120, Srpska 140 do 141, Eksploatacija 120 do 125, Goranin 145 do 150, Sečerana 1125 do 1140, Isia 58 do 60, Gutmann 860 do 900, Slaveks 870 do 400, Slavonija 101 do 102, Trbovlje 570 do 585, Union 700 do 750, Vevče 0 do 175, 7 odst. posojilo 67.5 do 68, 4 odst. agrarne 24.25 do 25, Vojna škoda 142.5 do 144.

BEOGRAD. Tendence za vse devize neslanovitna in so tečajji popustili. Narodna banka je dajala vse devize, najmanj na Milan, a največ na London, Zenevo in Prago. Notirale so devize (promptne): Dunaj 0.1147 do 0.11475, Budimpešta 0.10 do 0.11, Bukarešta 87.25 do 87.5, Italija 359.5 do 359.75, London 353.5 do 353.7, New-York 60.9 do 61.25, Pariz 442 do 445, Praga 240.75 do 241, Sofija 38 do 39, Svica 1438 do 1438.25; (na termine): zaključki za 15. junija: Praga 241, Dunaj 0.1144; valute (povprečni tečajji): leji 38, lire 359.5, francoski franki 441, K 240; elektri: Vojna škoda 143.5 do 149.5, 7 odst. posojilo 70 do 71, 4 odst. agrarne 24.75 do 25.5, duhanske srečke (povprečno) 105.

CURIH: Beograd 7, New-York 565, London 24.56, Pariz 30.65, Milan 24.97, Praga 16.70, Budimpešta 0.0067, Bukarešta 2.70, Sofija 4.10, Dunaj 0.00796.

TRST: Beograd 27.70 do 27.95, Dunaj 0.0315 do 0.0325, Praga 69.50 do 67, Pariz 122 do 123, London 98.40 do 98.60, New-York 22.55 do 22.65, Curih 399 do 402, valute: dinar 27.70 do 28, avstrijske kroe 0.0315 do 0.0325, 20 zlatih frankov 67 do 87.50, uradni tečaj zlate lire 434.88.

DUNAJ: Devize: Beograd 870 do 874, Berlin 16.60 do 16.90, Budimpešta 0.76 do 0.84, Bukarešta 383 do 385, London 308.500 do 309.500, Milan 8139 do 8151, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3892 do 3908, Praga 2098 do 2108, Sofija 508 do 512, Curih 12.555 do 12.605; valute: dolarji 70.460 do 70.860, lire 8135 do 8155, dinarji 867 do 878; elektri (v tisočih aK): Jugoslovenski papirji: Trgo 25, Hipo 56.5, Eskomptna 110, Jugo 102, Jesenice 1130, Zenka 1150, Gutmann 800, Slaveks 285, Slavonija 88, Sečerana 950; drugi papirji: Juli-Sud 489, Anglo 284, Bankverein 132, Linderbank 313, Zivnostenska 817, Alpin 422, Poldi 523, Skoda 1190.

PRAGA: Beograd 42.625, Rim 154.125, London 147.80, New-York 33.95.

BERLIN: Beograd 5.23, Milan 18.70, Praga 12.51, London 18.905, New-York 419.

LONDON: Beograd 353, Milan 98, New-York 434.25, Praga 147.25.

Naši kraji in ljudje

Patriotizem

dr. Koroščeve duhovščine

Kaj sme pri nas župnik brez kazni delati in govoriti.

Nešteto krat smo že opozorili na dvoiličnost klerikalne politike, ki je drugačna v Sloveniji in drugačna v Beogradu, drugačna v oficijelnem glasilu SLS in zopet drugačna v «Domoljubu».

Dotim klerikalci v Beogradu in oficijalno vsepovsod neprestano poudarjajo svoj patriotizem ter izrekajo svojo lojalnost državi in vladarju, njihovi agitatorji zlasti po deželi venomer rujejo proti obstoječemu stanju ter hujskajo nezavedno ljudstvo proti edinstveni domovini ter njenemu poglavarju.

Dr. Korošec in njegova stranka velja v Beogradu za zelo velikega patrijota. Niš bolj pa bi ne bilo pogrešno, kakor soditi naš klerikalizem po licu, kakor ga prikazuje na dvoru v Beogradu dr. Korošec. Kdor hoče vedeti, kakšen je klerikalizem v svojem jedru, mora pogledati v subverzivno hotenje katoliške duhovščine po naših selih. Tu in samo tu se odkriva čista in nepokvarjena slika pravega mišljenja dr. Koroščeve stranke, ki je tem bolj zanesljiva, ker je podeželska duhovščina nad masami našega nezavednega ljudstva absolutni gospodar ter prvi njihov voditelj in učitelj. Pozabiti ne smemo, da je uspelo SLS pri naslednjih skupščinskih volitvah dobiti od 28 poslancev iz Slovenije 21 le, ker je bila duhovščina, zlorabljač vero v politične svrhe, glavni agitator za klerikalno stranko.

Kaj znajo in kaj delajo klerikalni agitatorji med našim narodom, dokazuje v posebno jasni luči proces, ki se je malone tri leta vleklo pred sodiščem ter pred kratkim končal pred ljubljansko deželno sodnijo.

Nadučitelj v Dolu pri Ljubljani g. Anton Turk je tožil župnika Matijo Kastelica v Dolu zaradi žaljenja časti, ki ga je zagrešil s tem, da je vložil proti nadučitelju Turku na krajni šolski svet v Kamniku ovadbo, v kateri mu je brez navedb konkretnih dejstev očital vse mogoče nečestne stvari. Župnik Matija Kastelic je bil za to svoje početje najprej obsojen pri okrajnem sodišču na Brdu, sodbo prve instance, s katero je bil župnik Kastelic obsojen na 500 Din, odnosno na 5 dni zapora, pa je sodaj potrdilo tudi deželno sodišče v Ljubljani.

Sodna razprava v tej zadevi je pokazala, kakšne gonje in kakih sredstev se poslužujejo podeželski župniki napram učiteljem, ki ne stojijo pod klerikalno komando. Že to je značilno, da je župnik Kastelic v družbi s svojim kaplanom napravil ovadbo proti nadučitelju Turku v času «svetega misljenja». Takrat, ko so bile verne ovčice omeščane, sta prečistila gospoda pridobila za podpis na ovadbi še kakih 18 občanov, ki so pa pozneje izjavili, da so bili deloma zapeljani, deloma prisiljeni na podpis.

Bolj kot sama pravda Turk ca Kastelic je za nas zanimivo to, kar se je tokom njenih razprav dogajalo o delovanju duhovščine v Dolu.

Zapriscane priče so med drugim izpovedale, da je župnik na narodni praznik bral mašo v črni ornatu. Pod prisego so farani iz Dola izpovedali, da kaplan zbeži izpred oltarja, kadar se poje državna himna. Ena izmed prič je potrdila pod prisego, da se je v Katoliškem izobraževalnem društvu sam župnik izrazil o naši dinastiji, da je to «arbarska dinastija».

Dasi stoji izjava teh prič v sodnih spisih, dasi je bilo vse to že objavljeno v javnosti, vendar do danes še nismo čuli, da bi kdo župnika Kastelica za storjeno hudodelstvo poklical na

odgovor, kaj šele, da bi ga kdo kaznoval. Kaj šele «Slovenec» je v obrambo tega svetega in vnetega pristaša SLS še odprl svoje predale, da je v njih prinesel izkrivljeno poročilo o zadnji sodni razpravi v zadevi Turka. Kastelic. Čisto po klerikalno je «Slovenec» napadel sodišče ter priobčil le izjave župnikovih prič in zagovor njegovega odvetnika, da bi na ta način odvrnil pozornost čitateljev od obsodbe in kazni, ki je bila izrečena nad župnikom. Vse to pa je «Slovenec» menda storil v glavnem radi tega, da bi v javnosti zabil SLS kompromitujoče izjave prič, ki so izpovedale, kako spoštuje državo in njene glavarje župnik Kastelic.

Znižana vožnja za člane planinskih društev

Prometno ministrstvo je odobrilo članom planinskih in turistovskih društev, kadar potujejo po naši državi o priliki društvenih ekskurzij in izletov 50% popust tarifnih vozniš cen, če potuje najmanj pet članov enega društva skupno.

Da se morejo člani teh društev okoristiti te bonitete, se objavlja sledeči postopek: Društveno, oziroma podružnično vodstvo mora prijaviti vstopni postaji izlet najkasneje 24 ur pred nastopom vožnje in navesti število izletnikov; na eni prijavi se sme priglasiti najmanj pet, a največ deset izletnikov; če jih je več, mora biti za vsakega nadaljnjega devet članov druga prijava. Postaja žigosa prijavo in jo vrne vodji ki jo mora pri blagajni in pri pregledu vozniških kart pokazati ter po končanem potovanju oddati z vozniškimi kartami vrod.

Vsak član se mora nepozvan izkazati s člansko izkaznico katerega planinskega ali turistovskega društva in s sliko, ki izpriča njegovo identiteto.

Čaruga pred sodnijo

V četrtek popoldne je prišel na vrsto deveti obtoženec Nikola Mihaljevič, ki zelo odkrito izpoveduje vso svojo zgodbo, kako je zagazil v tolovajstvo. Pravi, da je Čaruga njega in tovariša Zelthoferja našel v Hraškovici, kjer se jima je predstavil kot «Krstja Milčević, trgovec s svinjami iz Golubincev». Nagovarjal ju je, naj gresta z njim plenit denar in sta se vdala. Na določeni dan so se sestali v gozdu, Čaruga in njegov pajdaš, katerega je predstavil za Vida Predragoviča, sta prinesla seboj 4 karabinke ter cel nahrbtnik jedil. Po večerji so hodili vso noč in jutraj dospeli na vrh Papuške planine, kjer je Čaruga oba novince vezal v streljanju. Proti popoldne so se vrnili v dolino, kjer so prenočili, se preoblekli v orožniške uniforme, jutraj pa iz zasede pri Buču napadli motor «Slaveksa», ustrelili šoferja in pobrali denar. Pokolj je bil strahovit. Po zločinu so se umaknili nazaj na Papško, kjer je Čaruga vsakemu dal 5000 Din.

Mihaljevič priznava soudeležbo tudi pri razbojstvu na škodo Zieglerja v Vočini, kamor ga je Čaruga prisilil s puško in mu po činu izplačal delež 500 Din. Sledi konfrontacija med Čarugo in Mihaljevičem, da Čaruga izjavlja: «Jaz tega človeka ne poznam!» Mihaljevič odvrta: «Kako moreš, Jovo, tako govoriti in lagati, da me ne poznaš? Ti si me uničil, ko sem imel komaj 21 let. Zakaj si nisi izbral starejšega in bolj izkušene ljudi?» — Končno prizna Mihaljevič soudeležbo pri tolovajstvu na škodo Hercoga v Ceraljah, kjer je Čaruga posilil tudi neko Danico Müller. O slednjem Mihaljevič ne ve nič, pripoveduje pa, da se mu je Čaruga po teh zločinih tako priskutil, da mu je dvakrat stregel po življenju, a ga je Čaruga vselej zvišeno preprčal, da se njega kroga — ne prime.

Čaruga ponovno izjavlja, da Mihaljeviča ne pozna, kar pa koncem razprave ovržejo tudi ostali pajdaši v odsle občalnem prerekanju s svojim trgovačim «hrambo». V ostalem pa Čaruga še nadalje osvaja — galerijo. V četrtek je tudi njegov branitelj dr. Bujter prejel pismo od neke «Slovenke», ki ga prosi, naj zastavi vse sile, da Čaruga ne bo obsojen na smrt, ker on da ni, hudoben, temveč le lahkomišeln fant.

Včeraj popoldne se je nadaljevalo zasliševanje Mihaljeviča. Pripoveduje znova, kako je hotel Čarugo iz mržnje ubiti, a ko mu to ni uspelo, je pobegnil. Nekoč je notranjemu ministrstvu poslal prošnjo, naj mu da orožje in ljudi, in on da bo iztaknil Čarugo ter ga izročil oblastim ali pa ga spravil v sveta. Na prošnjo pa ni dobil nobenega odgovora. Deseti obtoženec Ivan Zelthofer, ki je nato bil zaslišan, je obtožnico razumel in trdi, da je vsemu kriv samo Čaruga. On se je seznanil s Čarugo takrat ko Mihaljevič in se dal od njega pregovoriti za zločine, posebno še, ker je Čaruga njemu in Mihaljeviču prepričevalno razlagal, da ima direktne zveze z «ministrstvom in orožništvom». Konfrontiran s Zelthoferjem pa Čaruga odgovarja: «Tudi tega človeka ne poznam in pri slihi nikoli ni bil z mano!»

Pride na vrsto Jure Jurković, Čarugin «zaveznik», siromašen baitar, ki je Čarugini tolpai dajal zatočišče in bil pripraven za pojedine usluge. Siromašen je tudi na duhu, globoko se klanja in govori kako pazljivo. Priznava, da je Čarugina tolpia v njegovi koči v Brloški Dubravi prenočevala, o kakem razbojništvu, trdi, pa nima niti pojma. Kje bi bil mislil, pravi, da bi bil Čaruga in tovariši v orožniške uniforme preoblečeni razbojniki, ki so mu vendar dali 100 forintov poklonila. Ko mu predsednik predoči Čarugin izpoved, da je Jurković vse dobro poznal ter jim dajal celo navodila in «informacije», kje bi se dalo kaj ugrabiti, se obtoženec vedno globlje klanja in neprestano vzdihuje: «Ni, ni takol!» Toda Čaruga pri konfrontaciji potrdi svojo zapisano izpovedbo.

Damam v vednost

Prispela je tretja pošiljatev jumperjev. Ne zamudite prilike, da si jih nabavite pravočasno za poletno sezono! Fran Lukič, Pred škofijo št. 19

Zamena

Ljubljana, 23. maja.

France je že pozabil na svojo zakonsko srečo. Očarala ga je naša Dora in preselil se je enostavno k njej. Že štiri leta si delita veselje in bridkosti, in zato ni čudno, če je včeraj Dora prepustila Francetu samo bridkost in mu jo je hotela še čimbolj zagreniti. Ona namreč ni skuhala večerje. Morda je imel France že dalje časa gotove pomisleke napram Dori in je zato skušal ohladiti svojo dušo zvečer v prijateljski družbi. In zato ta zamera! Je po potikal na vrata, se je Dora spominjala samo veselja, ki ga je užival France še malo poprej v prijateljski družbi. Ko pa mu je zagrozila, da bo šel spat brez večerje, se je France spomnil na njeno sito veselje, ki je bilo izraz velike hudobnosti. Stvar mu ni bila nič kaj všeč. Zato je zgrabil Dorco za težko kito in jo na precej neprijazen način opozoril na njene dolžnosti. Dorca pa, ne bodi lena, je dejala: «Raca na vodi! Ti boš mene!» in zgrabila je stare čevlje, katere ni hotel poslati ljubček ljubeznemu čevljarju in jih zavrhnila nad njegovo glavo. Vojni krik pa je privabil skupaj še druge preje mirne stanovalce in sosedo, ki so bili priče največjih ljubeznosti. Posledica je bila, da je Francetu skoro ugasnila luč levega očesa, s katerim je večkrat iskal resnice v Dori.

čini duši, ki jo je pa našel šele sedaj samo z desnim očesom. Druga posledica pa je bila, da je prišel stražnik, ki je spravi bojovita zaljubljenca vsak k sebi, da so se smejali ljudje iz ulice in da bo ljubez morda vzela konec, čeprav smo v maju...

Fichtolin

Glavni depot v Sloveniji:

Za Ljubljano in okolice:

Dr. G. Piccoli, lekarnar, Ljubljana, Dunajska cesta.

Za Celje in okolice:

Mr. Ph. Fedor Gradišnik, Celje, Cankarjeva cesta št. 2. 1071a

Dopisi

V DEVICI MARIJI V POLJU je priredil Sokol predavanje o «Umiku čez Albanijo l. 1915.», ki je uspelo prav dobro. Gostilniška soba pri br. Kuharju v Vevčah je bila popolnoma zasedena od članov in članic sokojskega društva ter od drugih domačinov. Vsi so zelo pazljivo sledili besedam predavatelja br. J. Jerasa, ki je govoril o strahotah in trpljenju srbskega naroda na umiku pred sovražnikom čez divjo Albanijo. Med poslušalci je bil tudi neustrašni narodni borec in mučenik čez. revident br. Kurnik, ki so ga avstrijski žandarji dvignili iz postelje jutraj na Miklavžev dan 1914. leta in ga odgnali v ječo na ljubljanski Grad. Starosta sokol. društva hr. Kuhar Janko, ki je sam celo vojno prebil v Albaniji, je s primernim nagovorom otvoril in zaključil lepo uspelo predavanje.

TRBOVLJE. Prost. gasilno društvo Trbovlje 2 priredi v nedeljo dne 25. maja majski izlet v Klek. Podporni člani in prijatelji gasilstva se vabijo. Igra Kleška godbal.

TRBOVLJE - VODE. Zaman čakamo «ocene» mladinske predstave otroškega vrta. Žal, da ni nikogar, ki bi napisal nekaj vrstic o tej hvalevredni prireditvi in pohvalil našo mladino, ki je tako pogumno in veselo nastopala na odru v «Del. domu». Kljub obširnemu sporedu bi se nadalje poslali naše lepo naučeno otroke, ker so izvajali vse točke brezhibno in prav dobro. Ta prireditev nas je presenetila in naravnost očarala, kajti toliko nismo pričakovali od naših otrok. Ob koncu predstave so bili vsi otroci otroškega vrta obdarjeni, nakar so prav veselo zapeli vsi skupaj «Hej Slovenci». Hvaležni izrekamo našima delavnicama vrtnaricama gđ. Tončki Čarga in Ani Ladiha našo javno iskreno zahvalo za obred truden in poživljavost. Uvidevamo vedno bolj, da je otroški vrtec neprecenljive vrednosti za naš rudniški kraj ter ga vsem prav toplo priporočamo. — Rudarji.

BREZNICA. Blizajče se občinske volitve so tudi pri nas kakor drugod, zmedle pristašem SLS še ono malo razsodnost, kolikor so je še imeli. Vedno so se hvalisali, da pri nas sploh ne bo občinskih volitev, češ, da je vse ljudstvo zadovoljno z dosedanjim občinskim odborom, ki je popolnoma klerikalni in ki dosedaj še niti najmanj ne pokazal, da so mu koristi občanov in občine pri srcu. O kakem dobrem gospodarstvu pa je bil projektiran za torek 13. maja, a se je moral preložiti na 20. maja. Zato se je vršila prva vokalna produkcija v Gorici 14. maja. Ta koncert je bil v dvorani «Trgovskega doma». Prihitele je nanj mnogoštevilno občinstvo, ki se je naslajalo nad dovršenim prednašanjem mezzosopranistke go. Thierry-Kavčnikove in basista gosp. Julija Betetta.

Program je obsegal v Gorici in Trstu 13 skladb; 12 solospjevov in en dvospjev: Rahmaninovo romanco «Christos voskres», katero je pel g. Betetto v ruščini, Škerjančev «Fragment de la chanson violetta», komponiran na originalni francoski tekst, ki ni prestavljen v naš jezik, ter se je radi tega pela v francoščini; dalje Ponchireljev recitativ «... al tuo trono, o sommo Iddio» iz opere «Promessi Sposi».

Ga. Vilma de Thierry-Kavčnikova je zapela Straussovo romanco «Cecilia», Saint-Saensovo arijo iz opere «Samson in Dalila» ter neko Wagnerjevo iz opere «Rienzi». Prvo pesem je pela v slovenskem, drugo v francoskem, tretjo v nemškem jeziku.

Drugi del Betettovega programa je obsegal Pierrotovo pesem iz Korngoldove opere «Mrtvo mesto»; g. pevca jo je pel nemški. Sledila je Lajovičeva «Serenada» v slovensčini in dramatična arija «Ella giammai mi amo» iz Verdijske opere «Don Carlos». — Za mezzosopran so bile na programu še sledeče skladbe: Konio-

sploh ni mogoče govoriti. Dasi imamo pri nas skoro na celotnem Gorenjskem najvišje občinske doklade, pa se vendar na vsakem koraku opažajo velikanske potrebe, ki še čakajo boljše gospodarja. Seveda v občinskem odboru sedi cela «Zlata», ki gleda le na koristi svojih sorodnikov, deloma tudi pristašev. Ko se tedaj občinski odborniki uvideli, da se bodo volitve vseeno vršile, so se vrgli na strastno agitacijo. Od hiše do hiše hodijo ter prigravajo ljudem, naj volijo z njimi. Posebno se pri tem odlikuje naš g. kaplan. Posrečilo se mu je s priljubljenim vedenjem in sladkimi besedami pridobiti pri zadnjih državno-zbornskih volitvah veliko število glasov in sedaj bi rad spravil še ostale, ki imajo še lastno prepričanje, v tabor SLS. Komaj se je namreč vršil sestanek naprednih delavcev, kmetov in obrtnikov glede volitev, že je začel strastno agitirati proti nekaterim pristašem JDS, češ, da delavci ne more voliti z obrtnikom, ki si je z lastno pridnostjo pridobil neodvisnost. G. kaplan, ravno v vašem taboru pa so največji kapitalisti, ki se vam pa daje pohleвно izkoriščati in ki sami priznavajo, da odobire pri občinskih sejah to, kar priporoča župan. Dasi pa so dobri trgovci, ker plačujejo slabo, prodajo pa toliko dražje, vendar ne uvidijo, da služijo sami največjim izkoriščevalcem. Ravno zaradi tega je potrebno, da pride tudi pri nas do izpremembe ter apeliramo na vse zavodno in napredne občane, ki jim je blagor vseh slojev pri srcu, da oddajo pri bližnjih volitvah svoj glas za napredno listo.

LASKO. Pevski in godbeni odsek Sokojskega društva v Laškem priredita v nedeljo dne 25. maja v društveni dvorani hotela Henke pri pogrbenih mizah koncertni večer. Začetek ob 20. uri. Zaradi zelo ugodnega vznožja reda železnice je Celjanom kakor tudi drugim okoličanom dana lepa prilika, da pridejo dan izlete v Laško ter se udeležijo našega koncerta. Po koncertu prosta zabava.

SLOVENSKA BISTRICA. V sredo dne 21. maja zvečer, je začelo goriti pri domačih Brglezu v Lukanji vasi. Zgorela je hiša, dočim so hlev z živino rešili. Vsi znaki kažejo, da so bili pred tavino na podstrešju hiše na delu tatovi, in obstoja sum, da so zažgali oni bodisi pri nesreči, bodisi iz zlobe. Škoda je velika, je pa deloma krita z zavarovalnico. — Isti večer je policija aretirala neznanka, ki se je pozno ponoči sumljivo potikal okoli poslopja mestnega kolodvora in oprezoval skozi okna in vrata. Najbrže je hotel izriniti okolnost, da na mestnem kolodvoru ponoči ni prometa in da je voda postaja, kakor se je neznancu zdelo, s svojo družino že spal ter hotel izropati kolodvorsko blaginjo. Pri njem so našli večjo množino nemške — avstrijskega denarja. — Namesto umrlega predstojnika g. svetnika Pirnata je prevzel začasno vodstvo tukajšnjega okrajnega sodišča g. sodni nadstev dr. Doljan, dosedaj predstojnik okrajnega sodišča v Prevaljah. — Tukajšnjemu sodniku gosp. Karolu Novaku je umrl v Ljubljani v nečini otroški dobi sinček Mitja. Težko prizadetima staršema naše sožalje.

DOBROVNIK V PREKMURJU. Od 3. do 25. maja birmuje mariborski škof dr. Karlin v Prekmurju. V Dobrovniku je bil 5. maja. Žal, da se je pokazalo za sprejem prav malo zanimanja. Le na šoli in poštenu uradu je visela zastava. Zbrano ljudstvo ni izražalo veselja nad škofovim prihodom, ker ga od duhovništva nikdo ni navdušil za to. Le učiteljstvo s slovenskimi otroci iz Strelcevec je pozdravilo narodnega škofa in mu je neka učenka izročila tudi šopek. Župnik se nikakor ne more oživetiti v današnje razmere in daje ob vsaki priliki svojim madžarskim čustvom izraza tudi na znan. Njegov zvesti opreda je kaplan Foky, ki se je celo izrazil: «Seveda, v Dobrovniku škof ne more imeti takega sprejema kakor v Dol. Lendavi, kjer so ga sprejeli samo tamošnji slovenski uradniki. V Dobrovniku bi bil kar najlepši sprejem, ako bi se pripeljal škof, grof Mikeš iz Madžarske». Vsekakor značilno!

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Sobota, 24.: «Izgnani duše». D. Nedelja, 25. ob 10.30: Matineja dramatične šole. Ob 20.: «Doma». Ljudska predstava po znižanih cenah. Izv. Pondeljek, 26.: «Ana Karenina». F.

Ljubljanska opera.

Sobota, 24.: «Gorenjski slavček». F. Nedelja, 25.: «Mamselle Nitouche». Prireditev mestnega gledališča v Celju na korist Udruga gled. igralcev. Izv. Pondeljek, 26.: «Pri treh mladenkah». Izv.

Torek, 27.: «Traviata». Gostuje gđ. Frišekova iz Plizna. A.

Celjsko mestno gledališče.

Sobota, 24.: «Pri treh mladenkah». B. Torek, 27.: «Pri treh mladenkah». A.

Mariborsko gledališče.

Sobota, 24.: «Magda». A. Premijera.

Javna produkcija gojenec dramatične šole v Ljubljani. Kakor že objavljeno, se vrši v nedeljo ob pol 11. uri v ljubljanskem dramskem gledališču matineja, pri kateri nastopijo gojenec dramatične šole Udruga gledaliških igralcev (šola

g. režiserja Šesta). Ta matineja je namenjena v prvi vrsti mladini in vsem, ki se zanimajo za naš naraščajoč na polju dramske umetnosti. Da bi bil obisk vsakomur omogočen, so cene zelo nizke, in sicer po 5, 4, 3, 2 in 1 dinar. — Predprodaja vstopnic pri dnevnih blagajni v opernem gledališču.

Ljudska predstava v ljubljanski dram. V nedeljo zvečer se uprizori v ljubljanski dram. izvirna narodna igra «Doma» kot ljudska predstava po znižanih cenah. Na to predstavo opozarjamo posebno občinstvo iz ljubljanske okolice.

Gostovanje celjskega gledališča v Ljubljani

V nedeljo 25. in v ponedeljek 26. t. n. nastopi v našem opernem gledališču celjski ansambel celjskega gledališča z operetama «Mamselle Nitouche» in «Pri treh mladenkah». Strokovna kritika je bila v uprizoritvi obeh operet polna hvale in uverjenosti, da bo tudi naše občinstvo to gostovanje pozdravilo z zanimanjem.

Celjsko gledališče je vodilo to sezono Udrugo gledaliških igralcev, ki je v celni meri pripomoglo brez vsake subven.

cije do rednega uprizarjanja slovenskim predstav. Igralo se je nad 80 krat. Ansambel sestoji iz treh poklicnih igralcev (Janko, Zorman, Kašič) in iz članov dramskega društva, ki so z obudovanjem vredno poživljavostjo darovali svoje prosti čas plemenitemu namenu. Med slednjimi se nahajajo imena, katere mora poznavelec razmer šteti med uvaževanja vredne moči. Njih sposobnosti nadkrijujejo daleč diletantizem in bili bi lahko v ponos vsakemu gledališču. Navajamo le nekoliko imen, med drugimi g. dr. Kalanovo in Založnikovo, gđ. Mirkovo, Noibachovo, Pavlinčevovo itd., g. Pfeiferja, Reša, Perca in druge.

Udruženje gledaliških igralcev želi pokazati ljubljanski publiko sad vztrajnega dela in truda, ki je ansambel celjskega gledališča po enoglasnem priznanju kritike dvignil nad povprečnost. Ljubljansko občinstvo si že dolgo želi opernih predstav in uverjeni smo, da jih bo ob tej priliki obiskalo.

Slovenska pevca v Trstu in Gorici

Trst, 21. maja.

14. in 20. maja sta se vršila v Trstu in Gorici dva vokalna koncerta ljubljanskih pevcev go. Thierry-Kavčnikove in gosp. Betetta.

Koncert v Trstu («Circolo artistico»)

vič: Pod pendžeri: Verdijeva pesem iz «Trovatori» in Mascagnijeva Santuzina romanca iz «Cavallerie Rusticane». Umetnika sta na koncu izvajala še «Duet lastavica» iz opere «Mignon». Peta sta ga slovenski; istotako sta pela tudi dve dodatni pesmi Adamičeve «Svetlo noč» in Griegova «Ljubim te».

Oba pevca je na klavirju spremljal novi zborovodja ljubljanske «Glasbene Matic» g. Srečko Kumar.

S tema koncertoma se je ljubljanska pevska kultura povsem dostojno predstala v Gorici in Trstu. Inorodne kritike hvalijo prireditvi na moč in povdarjajo, da so temelji za skupno kulturno spoznavanje in delo položeni. Dal Bog, da ne zaman!

Hudožestveniki v Zagrebu. Kakor smo že javili, so se Hudožestveniki iz Ljubljane odpeljali v Zagreb. V četrtek so imeli prvo predstavo (Selo Stepančičovo), v petek pa so igrali «Gospo s morja». Iz razgovora nekoga zagrebškega novinarja z gospo Germanovo je posneti, da so bili ruski umetniki z Ljubljano zadovoljni. Med najuspešnejša gostovanja na svoji turneji štejejo Ljubljano, Split in Zagreb.

Gostovanje zagrebške opere v Sarajevu je zaključeno. Tri zadnje predstave so obsegale opere «Bohema», «Aida» in «Traviata». Predstave so bile ves čas izvrstno obiskane. Iz Sarajeva so še Zagreb.

Iz življenja in sveta

Abesinija

Poročali smo že, da je dospel v Pariz regent Abesinije, princ Ras Tafari. Pripeljal se je v francosko prestolnico z velikim spremstvom in z naravnost razkošnim sijajem urojeniških oblačil. Povodom njegovega obiska v Parizu so prinesli francoski listi jako obširne opise Abesinije.

Abesinci so zelo religiozni in visoko čislajo verske obrede. V deželi je na tisoče samostanov, kjer živi nešteto menihov, ki se večinoma bavijo s spisovanjem knjig. V prvi vrsti vodijo analo Etiopije v duhu starih tradicij iz Platonovih časov. Abesinci poznajo samo eno umetnost, slikarstvo, katerega pojmujejo zelo primitivno. Ker je religija glavni del njihovega življenja, se razume, da so pri njih prazniki v velikih časteh. V teh dneh darujejo Abesinci svojim bogovom.

Ideal vsakega Abesinca je, postati vojak. Armada šteje tristo tisoč mož in vsak vojak dobi toliko zemlje, kolikor jo more obdelovati. Vojaštvo je razpršeno po celi državi in se sestaja samo na poziv ob času velikih ceremonij in ekspedicij. Najvišje časti uživajo vojaške osebnosti; meščani so skoraj brezpomembni. Vojaška hijerarhija začneja z najvišjo častjo »balambarasa«, kar odgovarja približno našemu velikkemu županu. Za »balambarasom« je prva oseba »guerzmata«, za njim »kerazmata« in »raas«. Prva dva spadata v kategorijo naših okrajnih glavarjev, drugi pa imajo nekoliko manjšo oblast od prvih. Pri imenovanju »balambarasov« so v običaju velike formalnosti. Interesantno je, da so glavni funkcije nari pri imenovanju »balambarasov« »rasi«, ki naznanja izvolitev »balambarasa« z besedami: »Pojejo te zemljo.« Drugače pa so socialne razmere v Abesiniji demokratične. Vsak Abesinec se lahko pritoži naravnost na cesarja. Vlada sodi javno vsako sredo in petek. Poleg cesarskega sodišča je v deželi še več institucij za sodstvo.

Najbolj originalno je pri Abesincih izsledovanje zločincev. Uradnik, ki prejme ukaz, da mora najti zločince, stopi najprej v temnico, kjer mu zavžejo oči ter mu podajo čašo z neko opojno pijačo. Na ta način menijo Abesinci, da navdihnejo bogovi uradnika ter mu izdajo način, potem katerega najprej najde zločince. Abesinski prestolonaslednik, sam odličen izvedenec v pravnih vprašanjih, prevaja sedaj Napoleonov zakonik, katerega namerna v bodoče uvede v svoji državi.

Hidrogliser - drsalec na vodi

Stopetdeset kilometrov na uro! Hidrogliser se zdi, kakor da drsi na vodni površini. A pri tem se je ne dotika, voda se ne peni... Vse ugodnosti vrtoglavice brzine, toda brez njenih opasnosti. Mirno, brez zibanja hiti ladja naprej...

Pravi si čoln s ploščatim dnom in v njem na enem koncu motor na bencin, ki goni značilni propeler: evo, to je bistvo hidrogliserja.

Zelo enostavno, porečeti! A kje tiči prednost te naprave? Pri motornih čolnih se nahaja propeler v vodi; počemu naj opustimo to staro solidno metodo?

Le potrpi! Takoj ti bo jasno. Počistimo najprej vzroke, ki ovirajo hitrost tako motornega čolna kakor hidrogliserja, in primerjajmo jih!

Motorni čoln mora teoretično premagati trojni odpor: prvič pasivni odpor vode, ki jo mora odrivati pred seboj, drugič odpor vode, ki pritiska na steno čolna, in tretjič odpor zraka, v kolikor sega čoln iznad vode. To so tiste tri sile, ki ovirajo vsako vodno vozilo, vsled katerih je bilo do danes nemogoče, doseči v vodi vsaj približno iste hitrosti kakor na kopnem.

Prva dva odpora, t.j. pasivni odpor vode in pritisk vode na lesene ali kovinske ladjne stene, sta daleko najvažnejša, in veliki duhovi so vedno stremeli za

tem, da ju kolikor mogoče zmanjšajo. Pri hidrogliserju se je to posrečilo. Kajti ta se pogreze, ker ima ploščato dno, le kakih dvanajset centimetrov v vodo — kadar miruje. Ko pa počne motor delovati in se čoln premika ter doseže določeno hitrost, se hidrogliser polagoma dvigne iz vode.

Treba je torej le še premagati odpor zraka in pa odpor, ki nastane, ko drči ladja na zračno-vodni plasti. Pri isti motorni sili bo torej hidrogliser z lahko potokotki motorni čoln, in obratno: da doseže gotovo hitrost, potrebuje hidrogliser znatno manjšo silo in je vsled tega cenejši.

Nekaterim čitateljem je morda znan poskus, ki ga je v letu 1913. napravil Francoz Tissandier. S svojim čolnom, v katerega je vdelal motor 160 konjskih sil, je dosegel hitrost 98,6 km na uro in potokel vse rekorde. Da je z motornim čolnom prekalil to hitrost za dva kilometra, je potreboval motor 1200 konjskih sil!

A prihranek na sili ni edina prednost hidrogliserja. Mala globlina, v katero se čoln pogreze, mu dovoljuje pristop tudi do plitvih vod, kjer bi alge in druge vodne rastline hitro pokvarile ladijski vijak. Poleg tega je hidrogliser neobčutljiv napram valovom in vodnim tokom iz enostavnega vzroka, ker plove nad vodo. Paradokso se sliši morda, pa je vendar resnično, da je njegova hitrost ista, če plove po reki navzgor ali pa navzdol.

Ravnanje s hidrogliserjem je vrlo enostavno: spredaj se nahaja kolo, podobno kakor na avtomobilu, ki uravnava krmilo, s pritiskom na pedal pa se pomajšuje ali povečuje jakost motorja in obenem hitrost propelerja. Običajna hitrost takega čolna znaša sedemdeset kilometrov na uro.

Pomislite! 70 km na uro v plitvih, močvirnih vodah, ne oziraje se na vodne toke in razburkanost elementa! Da je tak čoln posebno pripravljen za kolonije, kjer tvorijo reke po večini edino prometno sredstvo, leži na dani. Potovanje, ki bi sicer trajalo po več dni, se na hidrogliserju skrči na nekaj ur!

Najnovejši poskusi opravičujejo največje nade. Pred nekaj tedni se je francoskem inženjerju posrečilo doseči na njegovem čolnu svetovni rekord: 120 km na uro! Njegov aparat nalikuje hidroplanu brez kril. A dolgo se ni zadovoljil s tem uspehom: pred kratkim je dosegel pri Melunu na Seini hitrost 150 km na uro.

Do sedaj so bili brzovlaki in avtomobili edino za široke sloje porabno prometno sredstvo (aeroplani so še predragi in preopasni); od sedaj jim bodo hidrogliserji vpoštevanja vreden tekmeec. Motorni čoln bo najbrž izginil: napram novemu prometnemu sredstvu ne bo mogel vzdržati konkurence. Gradijo se že družinski aparati. Prednost hidrogliserja obstoji tudi v tem, da se dajo porabiti tudi na suhem: treba jih je le opremiti s kolesi. Glavno njihovo torišče pa je seveda in ostane voda.

Milanska „Scala“ v sezoni 1923-24

Milan, v drugi polovici maja. Najznamenitejša italijansko operno gledališče je pač gledališče „Scala“ v Milanu. V kaki meri, v kakšnih razmerah in s kakšnimi uspehi se na tem gledališču goji umetnost, kaže kar najbolje poročilo o pravkar zaključenih sezonah, iz katerega naj posnamemo naslednje podatke:

Letošnja sezona, če se odšteje zadnji dve ljudski predstavi, ki sta se vršili izven programa, se je pričela 15. novembra 1923 in je trajala točno 200 dni. Predstav je bilo 133. Uprizorilo se je 23 oper: 14 italijanskih, 6 nemških, 2 francoski in 1 ruska.

Za repertoar gledališča „Scala“ novih oper je bilo 12 in sicer: Aida, Sonnambula, Traviata, Legenda di Sakuntala, Orfeus, Tristan und Isolde, Salomé, Iris, Andrea Chénier, Carmen, Compagnacci, nove za Milan so bile tri: Compagnacci, Legenda di Sakuntala in Orfeus, ter

najnovejša „Nerone“. Enajst oper je bilo iz starega repertoarja in sicer: Falstaff, Rigoletto, Boris Godunov, Gianni Schicchi, Barberi di Siviglia, Meistersinger, Mamon Lescaut, Lohengrin, Debora e Jael, Zaubrerflöte, Lucia, Louise.

Največ oper je bilo Verdjevih: „Falstaff“, „Aida“, „Rigoletto“, in „Traviata“ s skupno 43 predstavami. Za njim prihaja Wagner s tremi: „Tristan und Isolde“, „Meistersinger“ in „Lohengrin“ s skupno 16 predstavami, Puccinijev ste se peli dve: „Mamon Lescaut“ in „Gianni Schicchi“. Vsi drugi avtorji so bili zastopani s po eno opero in so se uprizorile: Boito—„Nerone“ 8 krat, Mascagni—„Iris“ 8 krat, Strauss—„Salomé“ 8 krat (redno s se eno enodejanko), P. Riccitelli—„Compagnacci“ 6 krat, Donizetti—„Lucia“ 6 krat, Gluck—„Orfeus“ 5 krat, Bizet—„Carmen“ 5 krat, Charpentier—„Louise“ 5 krat, Alfano—„Legenda di Sakuntala“ 4 krat, Pizzetti—„Debora e Jael“ 4 krat, Mozart—„Zaubrerflöte“ 4 krat, Mussorgskij—„Boris Godunov“ 4 krat, Bellini—„Sonnambula“ 3 krat, Giodano—„Andrea Chénier“ 2 krat. Največkrat se je uprizorila „Traviata“, namreč 14 krat, za njo pa takoj „Aida“ 13 krat.

Najmočnejši inkaso je dala noviteta, Boito „Nerone“, za njo pa prihaja „Aida“, ki je 20. novembra prinesla L. 85.048,70. Slavnostna uprizoritev „Aide“ ob priliki bivanja kraljeve dvojice v Milanu je dala L. 184.242.— Pri premieri „Nerona“ se je inkasiralo nič manj kot L. 827.198,40, kar je pač svetovni rekord. Vse predstave „Nerona“ bodo dale okoli poltretjega milijona lir.

Tekom sezone je pelo 10 prvih tenorjev, 9 prvih baritonistov, 5 prvih basistov, 18 primadon sopranistik, 6 primadon mezzosopranistik in kontraaltistik ter 29 drugih poleg teh prvih za prve vloge angažiranih solistov obeh spolov. Trem prvim kapelnikom, ki so bili Toscanini, Gul in Lucen, ter učitelju zborov Venezianiju je bilo dodeljenih 11 pomočnikov. Orkester je štel 120 godbenikov, zbor 80 moških in 40 ženskih moči, balet s prvo baletko Cio Fornaroli 41 ženskih in 20 moških moči. Število komparsov se je menjalo po zahtevah vsake opere, ali povprečno se jih mora računati okoli 200 na večer. Pri „Neronu“ jih je bilo do 350. Vsak večer je bilo treba poleg delovodij 10 elektricarjev, 60 strojnikov in 13 šivilj.

Končno pravi poročilo, da je finančna oblast inkasirala za davek na vstopnice k vsem 133 predstavam okoli enega milijona lir.

Tel. 108 Kino Tivoli Tel. 108

V raju žená

To je naslov prekrasne družabno drame iz pariških trgovskih krogov v dveh delih. — Oba dela v enem sporedu, in sicer samo še danes in jutri, 25. maja brez poviška cen.

V glavni vlogi Edith Pesca

Opozarjamo cenjeno občinstvo na ta izvanreden film, kjer se vidi Pariz od vseh strani. — Na vrhu Eiffelovega stolpa pa krasen razgled po cellem Parizu. — Eleganca, pariško življenje in vrvenje omami gledalca da se počuti kot bi se sam nahajal v sredini tega vrvenja. Zatorej ne zamudite priložnosti!

Predstave za ta spored ob 3., 5., 7. in 9. uri, v nedeljo tudi ob pol 11. dopoldne.

Redek slučaj polandrije. Polizamija je v današnjih časih precej razširjena, sluhaji polandrije, mnogomestva pa so jako redki. Vendarle so francoske oblasti zaprle neko Marijo Arnaud.

ki je živel s tremi zakonskimi možmi. Ta slučaj je izzval v francoskem časopisu veliko senzacijo. Zena in njeni »možje« pridejo pred sodišče.

Drago lice. Filmska igralka Pola Negri je nedavno zavarovala svoje desno in levo lice za vsoto 250.000 dolarjev. V slučaju, da se njeno lice pri kaki nezgodi ali kakorkoli pokvari ali spaci, ji mora zavarovalnica izplačati ogromen znesek.

Sovjetska soareja v Rimu. Sovjetski poslanik v Rimu Jurijev je pred par dnevi priredil v sovjetski poslanski palači svečano večerno zabavo, na katero je povabil razne odličnike iz političnega, gospodarskega in umetniškega življenja. Največjo senzacijo je vzbudila poslanikova opazka, da za to svečanost ni predpisan frak, temveč navadna obleka. Mnogi so tudi res prišli na zabavo in promenadni obleki in pravijo, da radi tega ni bila soareja nič manj zanimiva, kakor so druge take prireditve v frakih.

Smrt najbogatejšega Rumuna. V Braili je umrl znan rumunski milijarder Emerico, mož, kateri velja za najbogatejšega človeka v Rumuniji. Smrt je bila dokaj čudna. Emerico je prejel iz Londona poročilo, da mu je neki trgovski posel sijajno uspel. Od veselja nad tem ga je zadela kap.

Trst v letu 1923. Tržaški listi objavljajo interesantne statistične podatke o Trstu v letu 1923. V tem letu se je v Trstu poročilo 2029 parov. Od teh je stopilo v zakonski stan pod 20 leti 251

oseb, med 20 in 24 leti jih je bilo 653, med 24 in 30 leti 653, med 30 in 35 leti 224 itd. 18 parov se je poročilo med 50 in 55 letom, 8 med 55 in 60, 9 pa jih je prekoračilo starostno dobo 60 let. V zakonski stan je stopilo to leto tudi 9 ločenih žen in 102 vdovi ter 135 vdovcev in 5 ločenih zakoncev. Različna veroizpovedovanja so dobila skromne prirastke. Novorojencev je dobil Trst v prošlem letu 4790; med njimi je bilo okoli 300 otrok moškega spola več kakor ženskih. 858 novorojencev je bilo nezakonjskih. Umrla je 1. 1923 v Trstu 3645 ljudi, od katerih si je 109 oseb prostovoljno pretrgalo nit življenja.

Debela živa reklama. Lastnik neke velike pariške trgovine z živilijskimi potrebščinami, ki je bila nedavno otvorena, je namestil za reklamo dva zelo debela človeka. Vsak izmed njiju tehtal okoli 150 kg. Ta debeluhoviča s cilindri na glavi delita mimoidočemu občinstvu prospekte o novi trgovini. Res originalna reklama.

Preselitev generala Cadorna. Italijanski generalissimo Cadorna ki je bil radi poraza Italijanske vojske pri Kobardu odstavljen, se je po zaključnem procesu proti njemu odtegnil osem javnosti ter se nastanil v Florenci. Sedaj poročajo, da se je preselil v Pallanza. To je prvi slučaj, da Cadorna v svojem prostovoljnem prebivanju ostavlja mesto, v katerem je bival zadnja leta nepretrgoma.

Književne police

Ljubezen in sovraštvo

Moja pot preko cvetočih in krvavih poljan. Slike iz svetovne vojne. Spisal Rado Pavlič. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 496. Cena trdo vezani knjigi 92 Din.

Skrbno in z veliko marljivostjo sestavljena knjiga, ki je kakor namenjena izšla k desetletnici izbruh svetovne vojne, je razdeljena v dva dela in obsega 125 slik. Vsaka slika je sama zase zaokrožena celota, vendar pa le posamezen člen dolge verige. Delo je posvečeno Čehu Horaku, ki je bil pisatelj najboljši vojni tovariš, ki pa na žalost ni ukal velikega dne naše Svobode. Krasi ga 33 izvirnih fotografijnih posnetkov.

Pisatelj, ki se je prvi dan mobilizacije moral ločiti od ljubljene družine in ki je tičal v vojaški suknji do propada Avstrije, popisuje v prvem delu svoje doživljanje in opazovanja v ozadju, v drugem delu pa nam slika dogodke, ki so se odigrali okoli njega na različnih frontah.

Kot rdeča nit so vije skozi vse delo duševno trpljenje v avstrijsko uniformo oblečenega jugoslovenskega častnika, ki mora v boj proti tistim, ki katerim ga vleče srce, in ki pričakuje rešitve iz suženjstva v propasti centralnih držav. Knjiga je slavošpev Srbi in njenim neustrašenim borcem, o katerih je pisatelj prepričan, da bodo s hrabrostjo, ki so jo priznavali celo Nemci, rešili zaslužene brate in združili vse jugoslovenske dežele pod belim orlom. Delo je, rekli bi, visoka pesem našim vrlim bratom iz zelene Bosne in kršne Hercegovine, je pa tudi priznanje našim sotrpinom pod mačeho Avstrijo, Čehom, zlasti njihovim odličnim sinovom, ki so služili v bosanskih polkih.

Rumne slike pisatelj kot hrabro vojake, Italijanom priznava uspehe za skupno stvar. Nemce nam predstavljata take, kakršni so bili v resnici, in navaja na različnih mestih nekaj njihovih barbarstev, izvirajočih iz brezmejnega sovraštva.

Da pripovedovanje ne bi bilo preveč dolgočasno in monotono, je vpletenih, zlasti v prvem delu, nekaj zanimivih ljubezenskih dogodbe, ki pričajo, kako je nesejala bojna vihra tudi preko strelnih jarkov in izrahljala stroge predpise družbe in morale. Nekaj slik je posvečenih spominu pisa-

teljevih bojnih tovarišev in prijateljev.

Pisatelj — idealista navdaja nežna ljubezen do žene, otrok, bratov in sester, očeta in matere, prijateljev in tovarišev, znan in neznan, ki jih sreča na svoji poti, do narave, do planin, ki so lepe povzod, a najlepše doma. Kljub vsemu je srečen, kamor pride, najprej pa je, ko se vrne zopet k svojim dragim, tem srečnejši, ker so se urosnile njegove sanje.

V zanimivo pisani knjigi bo vsakdo našel nekaj mest, ki ga bodo gotovo zanimala in ki bodo blizu njegovemu srcu. Ker so popisani dogodki vrhje večinoma na jugoslovenskih tleh, bi bilo želeli, da si vsak nabavi to delo iz vojne literature.

Nova mladinska knjiga

Karafiát, Kresničice. Za male in velike otroke. Iz češčine prevedel dr. Fr. Bračič. Založila Učiteljska tiskarna. Ljubljana 1924.

Učiteljska tiskarna nam je dala baš, ko začno letati in svetiti kresnice, prekrasno mladinsko knjigo, ki je izšla v češčini že v številnih izdajah, pri raznih založnikih, ilustrirana in neilustrirana. Ni ga Čeha, ki bi ne bil čital te knjige, ki bi se je ne spominjal z največjim veseljem in s hvalečnostjo za prijetne ure, ki jih je preživel ob njej. »Kresničice« so lep romanček iz življenja kresnic, pisan s toliko ljubeznijo in nežnostjo, da očara otroško dušo in gane odraslega čitatelja. Kako krasno slika rodbinsko življenje, rodbinski slog in srečo! Mnoštvo prizorov ni mogoče opisati s kratkimi besedami. Zato vzemi vsakdo knjigo samo v roke in uživaj! Pohvaliti moramo požrtvovalnost Učiteljske tiskarne, ki je dala knjigi prekrasno, lahko rečemo, doslej najlepšo opremo. Knjigo krasi nebroj slik in sličic domačega umetnika, ki je utisnil Kresničicam pristen slovenski značaj. Pozdravljamo »Kresničice« ne le za to, ker so pomnožile število dobrih mladinskih knjig, ki jih pri nas tako pogrešamo, ampak tudi zato, ker so ena najlepših mladinskih knjig, kar jih imamo. Upamo, da tudi pri nas ne bo družine, ki ne bi imela »Kresničic«. Cena 20 dinarjev za lepo, bogato ilustrirano knjigo take nizke cene, da si jo more vsakdo nabaviti.

Besede

Milostiva!

O naši kanarki sem Vam že pisal, da je srečno povila mladiča, in se rodila je, kakor tudi mladič počutijo dobro. Mladič že široko zija v gnezdu in berači hrane — zdaj se mu ne bojim več za bodočnost. Kdor zna beračiti, ta je preskrbljen!

Kanarki kaj so? Drobne so in priproste živalice brez sleherne pameti, brez neumrjoče duše! Pa je vendar naš par znal in je spjel reč z mladičem in jo je spjel brez navodil in poukov in knjig in pridig in predavanj!

K nam sta prišla kanarček in kanarka čisto nepohujšana, takorekoč naravnost vsak iz svojega gnezda. Pri nas nista videla nič napačnega — nato pa — zimo. Niti nista zahajala v kino ali v moderno dramo. Niti ni njun rod tako srečen, da bi imel skrbnega nadzornika, ki bi pisal kanarčjim ženinam in nevestam prijazen poduk, kakor se najpogostneje pariti.

Vsoga tega jima je torej nedostajalo! Pa sta vendar uspela in je kanarka zlegla jajčec in ga izvelila in ni šla ves ta čas ne enkrat po svet v ambulatorij. In zdaj nita mladiča in stari

hodi pitat njo — vse brez knjig in vprašanja, in se mladič razvija in je pričakovati, da skoro doraste in zdruvega in koristnega člana kanarčje družbe.

Gledam naše kanarčke pa premišlujem, ali je človeški rod res tako daleč za kanarčki, da sam od sebe ne bi znal vedeti tega? Ampak da mu je za vse to treba toliko poduka doma in v šoli in v cerkvi in v knjigah in v listih s slikami in brez?

Kaj Vi pravite, milostiva, ki tudi niste čisto brez izkušenj na tem pregrešnem svetu?

Ne vem, milostiva, ali verujete v Boga — namreč vobče in ne le ob nedeljah od polenajstih do enajstih.

Jaz verujem vanj, pa se mi zdi, da tako kanarčki, kakor ljudje vsi izpolnjujejo le božjo voljo in da je vse naše čeljustanje in pisanje le kakor šumenje lista v vetru: ne pomaga mu, ne ovira ga, veter bi šel tudi brez njega! Ljudje preradi pozabljamo Boga in potem mislimo, da mi suđemo svet in da ga ne suče Bog in da bo svet obstal, ako o pravem času ne izpregovorimo važne besede ali je ne zapišemo.

Ljudje sploh preveč govorijo in pišejo. Pa jih le obilno zavorlanje in nisa-

nje tako prevzelo, da živé v samih besedah in so prepričani, da le tisto velja, kar je govorjeno in pisano, da tistega sploh ni na svetu! In kar se godi, da je vse le posledica besede, govorjene in pisane, in razum besede da ni sile na svetu!

Pa se mi včas zdi, milostiva, da so vendarle še druge sile na svetu razum človeške besede.

Človeška beseda niti ni vedno resnična, naj je govorjena, naj je pisana: včas se zaveda človek, da pači resnico, včas se ne zaveda. Poleg človeške besede je na svetu najprej še človek sam, ki ga ni le beseda, kje neki! nego ima tudi želodec in kri in nagone in potrebe in zmožnosti. Pa si človek ne voli sam svojih nagonov in potreb in sposobnosti, nego so mu dane in vsiljene.

Človek živi in se razvija in gine po zakonih, ki ne stoji v Uradnem listu in ne veljajo le za ljubljansko in mariborsko oblast. Niti ne veljajo le za nas in za našo zemljo in za naš solnični svet, nego veljajo za brezkončnost v času in daljavi in ni človek v tej brezkončnosti več, kakor je mušica: človek govori važne besede in piše znamenite članke, na je tako, kakor bi kašljala

mušica!

Poglavarji govore in pišejo, cerkveni in posvetni — svet gre svojo pot po božji volji! Narodni voditelji govore in pišejo, belobradati in gladki obrti — svet gre svojo pot po božji volji! Učenjaki govore in pišejo — svet gre svojo pot po božji volji! Mušica kašlja in misli, zdaj bo solne sree padlo v hlače — svet pa gre svojo pot!

Ne vem, milostiva, ali berete politične vesti. Če jih berete, nič se ne razburjate, nič se ne bojte! Vse se bo razvilo tako, kakor se mora in kakor je utemeljeno v večini zakonih. Brez pomena je, kaj ta govori v Beogradu, kaj oni piše na Dunaju in kakšen manifest je izdala Stankaja. Mušice kašlja, Bog pa vlada! In vlada tudi one, ki mislijo, da vladajo Njega.

Upam, milostiva, da ste me razumeli! Ako me niste, pa preberite to pismo še enkrat! Jaz sem ga prebral trikrat in lahko rečem: nekoliko se mi že svita. —

Vašega gospoda sopoga, tistega veržnika, ali so ga že zaprli? Če ga še niso, pa ga bodo. V jetnišnici imam prijatelja, ki je paznik, pa mu bom rekel, naj Vašemu gospodu sopogu par dni ne da nič jesti. To mu bo dobro

delo in mu ne bo treba v Rogaško Slatino. Čemu po svetu trostiti denar, ko je poceni pomoč tako blizu!

In pravi moja žena, če boste potem zopet berivko prodajali in redkveo, kakor ste jo prej, da bo rada kupovala pri Vas.

To Vam od srca želi

Vaš vdani

Fr. Z.

Pripis. Pravkar so mi prinesli pretresljivo vest, da je naš mali kanarček nenadoma preminul. Zelo hudo nam je in bi od srca radi razobesili črno zastavo, če bi kaj pomagala. Nemara ga je kanarka, ta kanacija, premalo krmila!

Sedaj ugiham, ali ni morebiti vendarle napak, da mlado kanarčje matere ne dobe nikakšnega poduka, govorjenega ali pisanega!

Ali bi pa bil tudi takšen poduk brez koristi? In je mali kanarček preminul le zato, ker je bil izčrpan oni kontingent, ki je določen po večnih zakonih za kanarčje rojstvo?

Kakorkoli! To pismo je spisano, zaradi kanarčka ga ne bom izpreminjal, naj ostane, kakršno je!

Ruski in drugi igralci

Gosp. Branko je mnenja, da ideal, ki so ga pokazali Hudožestveniki s svojimi predstavami v Ljubljani že tretjič, morda vendarle ni nedosegljiv. Treba je le poskusiti: z mnogimi skušnjami, s sodelovanjem umetnikov, zlati pa mecenov, bi se morda tudi pri nas moglo doseči enako izvrstna predstava.

Gosp. Branko polaga največjo važnost na čas, ki se porabi za študiranje iger. Mnenja je, da je predstava tem boljša, čim dalje se poskuša. Ako mora priti igra z deseterimi ali dvajsetimi skušnjami na oder, je vsekakor manj popolna, nego bi bila s tridesetimi ali celo s petdesetimi. Saj je znano, da Hudožestveniki s skušnjami in vedno novimi eksperimenti, izmenjavami ulog, dr. ne štedijo, predno nastopijo pred javnostjo. Gledalščica, ki morajo producirati v kratki dobi mnogo repertoarja s pičlim osebjem, ne morejo posnemati Rusov. Igralci jedva utegnejo uloge memorirati; režiser je srečen, ako utegne po maloštevilnih aranžiranih skušnjah imeti posebej še s tehničnim osebjem skušnjo, in nad vse je zadovoljen, ako more pririditi končno s celokupnim ansamblom dve popolni generalni skušnji, z igralci v maskah in kostimih ter z vsemi rekviziti in tehničnimi pripomočki.

Navadno pa vsega tega nima, in čisto je premijera faktična prva generalna skušnja. Ako se igralec ali pevec kesneje iz kateregakoli vzroka zamena, mora namestnik navadno nastopiti brez ansambelske ali brez orkestralne skušnje. Zaradi orientacije se morda s njim naglama in navadno brez zanimanja ponove dotični prizori, v katerih ima novinec posla, v ostalem pa je prepustiti sebi in svoji rutini po geslu: Plavaj ali utoni!

Prav trdi torej gosp. Branko, da so skušnje — čim več, tem bolje — nad vse važen pogoj za umetniško podajanje iger. Se važnejše je zasebno študiranje vse igre ter globoko razumevanje in popolno obvladovanje uloge. Pronikniti do dna v dramatsko delo,

povsem živeti se v njegova občutja in misli ter v resnici posebej besede ulogine tako, da se igralec izpremeni v junaka, ki ga predstavlja, vse to gre nad skušnje. Ako igralec svojo ulogo prinese v bistvu in glavnih detaļih že globoko osvojeno na aranžirko, utegne na končni predstavi nastopiti umetniško.

Navadno pa tega ni. Igralci redkokdaj poznajo dobro vso igro. Navadno jo lahko slišijo čitati pri bralni skušnji. Lahko, a je večina ne posluša in se zanima le za svojo ulogo. Tudi pri aranžirkah se briga le za svoje scene. Predno ni na vrsti, ga skušnja ne zanima, in ko je s svojimi prizori gotov, odide. Marsikdo! A marsikdo uloge ne memorira prav do generalke, in dogaja se celo, da nervozno čita svojo ulogo za kulisami še med predstavo. So med igralci celo taki, ki dosledno »plavajo«, ker se uloga načeloma ne nauče ali — naučiti ne morejo.

Ne morejo, ne utegnejo ali nečejo. Predstava pa se mora vršiti dalje — reprize so vedno boljše pri vestnih, a vedno slabše pri nevestnih igralcih — celokupnosti pa ni nikoli mogoče dvigniti do viške.

A gosp. Branko je mnenja: ako bi se pač pripravljalo in študiralo igre tako, kakor jih pripravljajo in študirajo Hudožestveniki, potem bi se izkazalo, da je celo ruski ideal dosegljiv. To se pravi: tudi z drugimi igralci bi se lahko dosegla ista umetniška višina.

Zdi se mi, da se gosp. Branko moti. Res da je v igralskem poklicu mnogo zunanega, tehničnega, kar se da priučiti, z vajami pridobiti. Marsikdo je iz okornega diletanta, ki smo mu morda leta in leta odrekli vsakršni igralski talent, naposled vendarle postal rutiniran igralec, ki prinaša na sceno včasih celo umetniške momente. Toda umetnik ruskega ideala ni in ne more postati nikoli.

Francozi, Nemci in Italijani imajo izredne igralске talente, slavne igralске ansamble, genialne režiserje. Toda umetnosti Hudožestvenikov ne dose-

žejo in ne dosežejo. To priznavajo vsi evropski gledališki kritiki. Rusi so pač igralci umetniki po duhu in krvi ter jim doslej ni tekmecev.

Nedavno je pisal dunajski »Neue Freie Presse« iz Moskve René Füllp-Miller:

»Umetnost, zlasti dramska, razvija v Rusiji čisto drug duh, kakor v današnji Evropi. V Rusiji je dramska umetnost še z vsemi vlakni zvezana z onimi najglobljimi in najelementarnejšimi dogodki in procesi človeške duše, ki se izražajo šele po igralški umetnosti z zadnjimi in najmočnejšimi izrazili. Ruski človek je po vsem svojem azijsko-verskem bistvu ustvarjajoče upodabljač tip. Igra mu je, kakor verniku ritus, kolektiven akt duševnega osvobodjenja. Igralec je z dogodki na odru nekako fizično zvezan in duševno vključen ter stoji v magičnem krogu odra tako, kakor bi bil med ceremonijami religioznega kulta pogreznjen v molitev.

Vse to nam razlaga prav poseben način ruske dramske umetnosti, ki jo gledamo tudi pri ruskih gostovanjih kot nekaj izrednega. Ti večeri nam ostanejo nepozabni, ne ker je ta ali oni veliki igralec učinkoval na nas upravičeno, nego čisto posebna, dovršena skupna igra je bila, ki nas je prisilila, da postavljamo rusko gledališko umetnost nad vsako drugo. Dobro naštudirana skupna igra ni tisto, kar izdaja skupni vtisk, nego je kolektivno, sočasno magično zvezano doživljanje umetnikov, ki kakor pri verskem aktu vso ničemerost zamejajo in se združijo v mistično duševno skupnost, da najdemo s tem višje oblike človeškega življenja...»

Füllp Miller piše dalje, da »se taka svojstvena pristna in resnična umetnost pri nas (t. j. Nemcih!) zasveti le redkokdaj in le pri prav veliki in izvoljeni igralcih, da pa je ena Ruska še splošna, ker v reizruške zemlje, kerspada k podedovanin narodni duševni kulturi ruskega človeka in ker jo zato srečavaš povsod in vedno: na cesti, po domovih, pri vseh prilikah sve-

čanostno stopnjevanega življenja...» Rus je rojen igralec in umetniški prinstinkt so javlja tudi po ruskih vaseh.

Ruska igralška umetnost Hudožestvenikov se torej ne more niti posnemati, še manj doseči. Iz ruske prirode izvira, iz tradicije, iz ruske mističnosti. Ako bi se dalo Hudožestvenike doseči, bi jih bili veliki in bogati evropski narodji že dosegli. A kakor je rusko leposlovje edinstveno in svojstveno, ostanejo Hudožestveniki nedosegljivi original in ideal.

Langerjeva „Kamela“ v mariborskem gledališču

(Obenem kratek odgovor gospodu dr. Škapinu.)

Maribor, dne 22. maja.

Na moje poročilo o predstavi Linhartovega Matička v našem gledališču se je dr. Škapin razpisal v članku »Mariborski repertoar«, ki ga je »Jutro« objavilo 17. maja. Odgovoril mi bom ravno v interesu gledališča prav kratko in v interesu »Jutra« le tako, da bo odgovor zanimav vsakogar, ne samo lokalnih patrijotov.

Mariborsko gledališče živi že od svojega početka kot bolehuo dete, ki ga je treba čuvati vsake hladnejše sapice. Živi iz rok v usta. Imeti ga pa hočemo in moramo. To sem imel vedno pred očmi, ko sem pisal o njem. Za vse svoje trditve v poročilu o Linhartovem Matičku in s tem v zvezi o mariborski drami sem navedel tudi konkretna dejstva. Umetniški zmožnosti ravnatelju Bratini nisem oporekal, nasprotno, sam sem ga ponovno nad vse priznalno pohvalil, kar tudi zasluž. A zato še nisem postal slep za njegove napake. In ravno v interesu gledališča je bil zadnji čas, da so se te napake končno javno približe. Naša publika ni podeželska, tvorijo jo po večini inteligenti, ki so pohajali gledališča po drugih, večjih mestih in so ponovno dokazali, da imajo dober umetniški okus. Hasenclever pa jih ni navdušil. Če bi nam g. Bratina dal morda samo polovico teh scen, ali vsaj z več odmori, bi užili

vale vsaj oči. Tako pa je bilo po drugi polovici že vse ubito in ljudje so živčno izčrpani klicali po luči. Sploh pa Nemci niso ravno v umetnosti na višini in torej nikakor ni na mestu, da bi ravno naše Narodno gledališče tako hitelo s propagando problematičnih nemških eksperimentov. Da je bila Hauptmanova »Hanica« ponesrečena, priznava celo dr. Škapin sam. Primera z Laubejem, ki je Dunajčane prisilil k uživanju lepega s tem, da je leto za letom dajal težka dramska dela pred prazno hišo, seve s primernimi finančnimi dotacijami, pa ne potrebuje replike, ker se ravno dr. Škapin sklicuje ob enem na nedotacijo našega gledališča.

Dr. Škapin tudi ad oculos demonstrira, kako je ravnatelj Bratina drugo objubil, kakor nam je dal. Izgovor, da smo dobili nekaj podobnega, podkrepuje moja trditve. Kako so bile utemeljene predstave preživelega »Divjega lovca« in »Matička«, je najbolje odgovorila naša publika. Pri reprizi Matička je po prvih dveh dejanjih vladala skoro grobna tišina. Prve slovenske drame nam z »Matičkom« ni bilo treba kazati, ker nam ga je dal že Nučič po prevratu v Mariboru.

O spremembah v vodstvu sploh nisem govoril in tozadavne opazke niso spadale k stvari.

S tem sem ob enem že tudi marsikal povedal za torkovo premijero veseloigre češkega pisatelja Langerja »Kamela« skozi uho šivanke. Vesela stvarca tudi s precej duhovitostmi in zdravega jedra modernih ljudi. Toda če bi imeli tudi v Pragi mariborsko inteligentno publiko, bi veseloigre najbrž ne ponavljali 50 krat. Torkova predstava je kazala zopet precej boleznijo premijero, in je to pot zlasti Petkova pošteno »plavalca«. Prvo dejanje je bilo pod kritiko. Kogoleva ni mnogo zaostajala in ji tudi manjka potrebna milina, da bi mogla reproducirati ljubečo Zuzko. V svojem elementu pa je bil to pot zopet g. Kovč kot režiser in igralec. Tipična figura je bil tudi bančni ravnatelj g. Železnika in dober veletrgovec g. Tepavca. Občinstva mnogo in tudi smeha in aplavza dosti.

a. r.

Vesaka beseda 50 par

Mali oglasi

Stane vsaka beseda 50 par. Za »Dopisovanje« in »Ženitve« se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujo se le mali oglasi, ki so plačani v naprej. Plača se lahko tudi v znakmah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priložena znakma za odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Obri

Modistka

2. Gorjane & Co., Ljubljana, 27. poljskega hotela »Tratinik« sprejema vsakovrstna popravila slamičkov in svilenih klobukov. Postrežba točna. 729

Službe

(dobe)

Pietarje

sprejema in daje pietarsko delo na dom Pietarja v Strišču, r. z. o. s., Slovenjka. 10728

2 soferja

s večletno prakso, treme, z izjemo krajevnih razmer in dobrih referencami, sprejme Jugo-Auto, Ljubljana, Dunajska cesta 36. 10672

Kuharico

dobro izurjeno, se sprejme v nekem večjem hotelu na Gorenjskem. Reflektivno se samo na dobro in zanesljivo noč. Naslov v upr. »Jutra«. 10639

Zavarovalni akviziter

izposoben, za eno največjih zavarovalnih društev, ki se bavi z zavarovanjem vseh vrst, se išče za okraj Maribor. — Vpoštevajo se le zanesljive moči s dobrih priporočili, ki žele stalne namestitve. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Akviziter«. 10645

Izprašani strojnik

k parni žagi, se išče. — Zmožen mora biti v popravilni službi strojev. — V postev pridejo oni, ki so bili v starih službah. Ponudbe, če mogoče s sliko, je poslati na upravo »Jutra« pod »Strojnik«. 10633

Pletilka

dobro izurjena in stalno službo. Brana in stanovanje v hiši. Pietarna M. Teržan, Petrov št. 74 pri Celju. 10746

Trgovsko pomočnico

mešane stroke, ki bi vodila v celni gospodinstvo, išče samostojni trgovec. Ponudbe s sliko na naslov: Resman, trgovec, Stojni, Ptuj. 10748

Gospodinja

ki zna preprosto, s dobro kuhati in opravljati vsa domača dela, se išče takoj ali pozneje k 2 gospodom. — Naslov pove upravo »Jutra«. 10745

Dobro kuharico

sprejme takoj za sezono »Slavo« v Kranjski tori. — Plača po dogovoru. 10775

Več natakarič

se išče na 1. junij popoldan. Predstaviti se je v hotelu »Tivoli«, istotam se sprejme natakarič (srečnica). 10755

Strok. izobr. prodajalco

delno zmožno nemščine in korespondence, se išče za mešano trgovino na delcih. Stroka: manufaktura, sprejema, usnje l. dr. — Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Prvovrstna«. 10747

Trgovski pomočnik

in učenec, se sprejmeta takoj pod ugodnimi pogoji v večji trgovini na delcih. — Ponudbe pod »Posteno« na upravo »Jutra«. 10762

Krojaškega pomočnika

dobrega, za velike kose — sprejme O. Legiša, Gledalaška ulica 8. 10725

2 čevljiarska pomočnika

prvovrstna, in enega vajenca, sprejme takoj Ivan Hafner, Škofja Loka. 10766

Trgovski pomočnik

30 leten, iste mesta kot skladiščnik ali slikov, najraje na delcih. Blagobotne ponudbe se prosijo poslati na upravo »Jutra« pod »Nastopim takoj«. 10613

Vrtnar

srednjih let, očenjen, izvešan v vseh panogah vrtnarstva, s dolgoletnimi spritčevaji, želi sedanje mesto premeniti. Nastop po dogovoru. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra« pod »Vrtnar«. 10517

Absolviran jurist

s odličnimi izpisi, želi takoj vstopiti kot kandidat v notarsko pisarno v mestu ali na delcih. Cenjene ponudbe s navedbo pogojev je poslati na upravo »Jutra« pod »Kandidat«. 10512

Absolvent stavbne šole

tesarske obrti, želi nastopiti službo v mestu, deloma kot delovodja. Na plačo se ne oira, temveč le na prakso. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Delovodja«. 10782

Trgovski pomočnik

vešč trgovine mešane stroke, kot zračnik, želi primernega mesta. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Nastopim takoj«. 10789

Samski vrtnar

mlad, samostojen, išče stalne službe. Naslov pove upr. »Jutra«. 10786

Knjigovodkinja

in korespondentinja, večja stenočrta in strogoletna, s stiroletno prakso, želi mesta. Ponudbe pod »Vestna« na upravo »Jutra«. 10728

Naročajte, čitate in razširjate

»JUTRO«

Prodajam

Ugodna prilika

Ravnokar došla večja množica (lisere) aluminikov v največjih oblikah od 100 Din naprej. — Modni saloni Stuchly-Maske, Zidovska ul. št. 3. 10693

Moška obleka

temnomodra, angleško blago, kot nova, se poceni prodaja. Štambul, Florjanska ul. 24. 10658

Stelaže

za manufakturo, dobro obdržane, se ugodno prodajo. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10625

Izložbeno okno

s vhodom, in spaleto, pripravo za trgovca ali obrtnika, se po zelo ugodni ceni prodaja. Avgust Jeglič, Rače. 10499

Auto

30 HP. čisto posebna prvotna razredna marka, 4-8 sedežev, starter, elektr. svetlo, malo rabljen, dobra gume, vse v najboljšem redu, se radi selitve prodaja. — Dopise pod »Posebnost« na upravo »Jutra«. 10329

Vrtni stole

prodaja najceneje Rožmans & Komp., Ljubljana, Mirje 4. 9282

Joh. Christ, A. Heyeses

Fremdenverkehrsbuch in late 1906. ter Mayerjev mail konverzacijski leksikon. 7. izdaja, 7 zvezkov, popolnoma nov, prodam. Cena po dogovoru. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10741

Blagajna št. 3

v zelo dobrem stanju, predvno blago, znamenje Wiener Cassen Fabrik, se prodaja. — Pismene ponudbe s navedbo cene je poslati na upravo »Jutra« pod »Blagajna«. 10744

Otročja miza in voz,

pohišto, zafa, fotelji, šenske in moške obleke, čevlji itd., se prodajo. Poizve se: Marija Jelenič, Stara pot št. 1/1, Vrata 3 (popoldan). 10737

3 hrastove pisalne mize

prodam, event. na obroke. Franc Bonča, št. Vid št. 24 nad Ljubljano. 10697

Sokolski kroj,

moško kroj in fotografski aparat 9 x 12, se prodaja. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10681

Krasna psilna

2 m visoka, iz trdnega lesa, z 10. predali, marmornato ploščo in 1 in pol s vosekom izrcelom, iz grofovske zapuščine, v najboljšem stanju, se ceno prodaja. Več v Mohorčičevi ulici št. 10782

Vozovi

1 nov, eleganten lojtrčni voz na peresih, s stranskim vhodom in 2 nova evovprešna tovorna vozova, napredaj Anton Globocnik, kovač v Mošnjah, pošta Radovljica. 10774

Len briljantni prstan

in fina stala ura, se ceno prodaja. — Kje, pove uprava »Jutra«. 10771

Tovarna cementa Zidani mosti

Z Vašim cementom sem bil vedno zadovoljen; čim bo potreba večja, se bomo pravočasno obrnili na Vas, ker nam tudi cenja konventa. S spoštovanjem Rudolf Kliffman, mestni stavbenik v Mariboru. Maribor, dne 1. maja 1924.

Kupiti ali prodati

vilo, stanovanjske, trgovske in obrtne hiše, kmetijska posestva, gradščine, žage, mlina, oddane parcele itd. oddati ali najeti stanovanje, sobe, trgovske in obrtne lokale najeti ali oddati posojilo morete najuspešneje le potem »Posesti« Realiteta pisarna, d. s. o. z. v Ljubljani, Sv. Petra c. 24. 1022-a 1

Majhno posestvo

na Gorenjskem, 1 uro od železnice, obtočje iz hiše, gosp. poslopja in bivea, 16 mernihov posojanja, košnje za 3 švine ter po dogovoru 2 do 30 jehov gozda, se prodaja. Ponudbe, ostr. vprašanja na upravo »Jutra« pod »Kmetijsko posestvo«. 10782

Posestvo

s gospodarskim poslopjem, vrtom, sadovnjikom, njivo, gozdom, skupnega zemljišča 17 orolov, 4 krove žirne, 6 svinj, 100 konj, perutnine, kompleti gospodarski inventar, se radi družinskih razmer ugodno prodaja tik Maribora. Naslov v področju »Jutra« v Mariboru pod »Dobitna posestvo«. 10782

Damsko kolo

dobro ohranjeno, se kupi. Ponudbe se prosijo poslati na Aloma Company, Kom. gresni trg 3 pod »Damsko kolo«. 10742

Angleški slovar

večje obsežnejše izdajo, se kupi. — Ponudbe na Aloma Company, Ljubljana, Kom. gresni trg 3. 10743

Vreče iz jute

v dobrem stanju, se ogije, se kupijo. Ponudbe pod »Jutra« na upravo »Jutra«. 10789

Tenis raket

se kupi. Ponudbe pod »Jutra« na upr. »Jutra«. 10772

Stanovanja

obtočje iz 2 sob in kuhinje, se odda v gradu Brinje-Grosuplje. Krasna romantična lega pod gozdom in ob vodi, z velikim lepim parkom, oddaljeno od železnice postaja Grosuplje 10 minut. — Poizve se istotam. 10783

Dve fini gospodini

se sprejmeta na stanovanje v novi villi. Ogleda se lahko do pol 10. ure dopoldne. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10785

Jesenovih hlovov

od 4 m naprej in od 40 cm naprej, nekaj vagovov, se proti takojšnjemu plačilu kupi. — Ponudbe na trdko Vinko Kratan, Maribor, Maistrova ulica 13. 10750

Hiša v sredini mesta

s 4 stanovanji (10 sob, 4 kuhinje, 2 kabineta), obokane kleti, drvarnice, skladišče, veliko podstrešje, se prodaja za 150.000 dinarjev. — Skladišče in 2 sobi takoj prosti za kupca. — Naslov pove uprava »Jutra«. 10608

Lepo enonadstr. hišo

v najbližji ljubljanski okolici, poceni prodam. — Ponudbe pod »Pismeno obdržano« na upravo »Jutra«. 10453

Velika soba

s posebnim vhodom, elektr. osvetlilno, v sredini mesta, se odda le dobro situiranemu boljšemu gospodu. Ponudbe s navedbo cene na upravo »Jutra« pod »Soba«. 10764

Trgovski lokal

v Novem mestu, na najprometnejšem kraju, v štetih poslovanjih, Ljubljanska c. se odda takoj v najem. V lokalni je bil več let dobro vpeljan urar. Obrniti se je direktno na lastnico. 10734

Pekarno

vzajem v najem pod vaskim pogojem. — Kdor preiskrbi, dobi 1000 Din nagrade. Ponudbe takoj na upravo »Jutra« pod »Spomlad«. 10731

Družabnik (ica)

ki bi vodil samostojno podružnico v bogatem industrijskem kraju na Hrvaškem, se sprejme. Dolen pod »Kapital 50.000« na upravo »Jutra«. 10548

Zenitna ponudba

Vpokojenec, star 48 let, se želi poročiti z gospodino ali vdovo od 35-45 let, najraje s šiviljo. Ponudbe pod »Vpokojenec« na Drago Bečelj, Ljubljana. 10772

Violina

napredaj in na ogled v trgovini Kolšek, Gradisce 3. 107

MAURICE LEBLANC TIGROVI ZOBZE

Korakal je tako zamišljen skoraj do polovice hodnika, ko se ustavi in si pravi:

«V tej smeri pa zares ni treba niti poskušati, saj sem slišal, da stoji tudi tukaj stražnik. Pa glej jih no, ali bom res dopustil, da me tukaj primejo za vrat, kakor jazbečarji lisice? Da vidimo še nekoliko...»

Od zgoraj, tam od alko, kjer se je pravkar nahajal, že odmevajo gluhi udarci kladi. Zidarji odpirajo tukaj vhod v njegovo skrivališče. Le še malo minut in stražniki bodo udrili in kmalu nato ga primejo... Sicer pa so udarci proti železnemu zastoru že itak gotovo vzbudili posebno pozornost podnačelnikovo in ker Weber pri svojem razdejanju ni bil vezan na isto previdnost kakor poprej Perenna sam, je vsekakor opasnost bila prav neposredna. «Pri vseh vragovih!» kolne don Luis. «To je preneumno! Kaj naj storim? Ali naj se zaženem vanje in jih vse skupaj prevrnem? Da, če bi bil pri navadnih močeh, toda tako gladi in utrujen...»

Pomanjkanje hrane cela dva dni ga je vsekakor oslabilo. Kolena mu že trepetajo in njegovi možgani nimajo več tiste izredne jasnosti kakor sicer.

Udarci zgoraj se podvojijo in Perenna pobegne vseeno do konca dolgega hodnika k drugemu izhodu. Na železnih stopnicah prižge svojo električno žepno svetiljko in si ogleda suhe, mrzle stene, potem mehanizem izhoda in hoče nanj pritisniti, toda zopet zasliši nad seboj korake stražnikov in iznova zakolne. «Evo nas! To je prebedasto. Sedaj sem v pasti, za četrto ure me čaka železje, in potem... To pomeni zakasnitev dolgo časa, pomeni, da bo Ana Marija umrla v zaporu, pomeni za Florenco...»

Preden ugasne svojo svetiljko, še enkrat posveti okrog sebe. V tričetrtinski višini, približno dva metra od železnih stopnic ali bolje železne lestve, na kateri stoji, zapazi, da manjka v zidu velik kamen, že skoraj skala, in luknja, pravilna štirioglasta, je dovolj široka, da se v njej skrči človek srednjega stasa.

To skrivališče baš ne pomeni mnogo, pa je vendar nekaj, če policija v prvi naglici ne bo točno ogledovala vsega okrog sebe. Sicer pa don Luisu itak ne preostane izbira. Sedaj ugasne svojo luč, se iztegne, s težavo doseže ono vdolbino, se zavihti vanjo in skrčen vleče po dolgem. Obenem se stisne prav k dnu, da se tako čim boljše izogne žarkom svetilk, s katerimi bodo brezdvomno prišli.

Sedaj pa ga nekaj preseneti. Kamen, proti kateremu se je stisnil, se nalahno zamaje in vda in don Luis nenadoma pade vznak v drugo odprtino, kamen pa se je nekako zavrtel okrog svoje lastne osi. Naglo potegne don Luis še noge za seboj, da ga kamen ne prihrkne, in kamen se zopet tiho zapre za njim in zapre dohod.

«Glej, glej,» pravi Perenna prav dobre volje, «glej no! Zdi se, da se je sama Previdnost postavila aktivno na stran dobre vesti in čistih namenov!»

Kmalu nato zasliši Mazeroux-ja, ki z drugimi vred preiskuje hodnik in ki pravi:

«Nikogar ni, in vendar smo prispeli do skrajnega konca tega hodnika! Morda je ušel, ko smo se približali? Gotovo je ušel skozi izhod, ki se odpira vrh teh stopnic ali lestve!»

Sliši tudi Webra, ki odgovarja:

«Če preračunamo, se nahajamo sedaj na višini drugega nadstropja. Rdeči križec na načrtu pa označuje sobico, ki je sosednja Perennovi spalnici. Tako sem računal in zato sem postavil tja gori tri može na stražo. Če je res poskusil pobegniti tod, potem se nahaja sedaj že v pasti.»

«Saj ni treba drugega, ko da potrkamo!» opomni Mazeroux. Naši ljudje bodo našli potrebne gumbje ali kar je, da nanje pritisnejo in nam odpro s te strani. Povedali nam bodo tudi, je-li res Perenna tod ušel. Če pa ne odpro, sami razbijemo steno in si odpremo pot po tej strani.»

Novi udarci zagrmijo in kakšne četrte ure pozneje zasliš Perenna v svojem skrivališču še nove glasove, ki se združujejo z glasovi Webra in Mazeroux-ja.

Medtem pa si je don Luis ogledoval svoje novo skrivališče. Navdušen nikakor ni bil, kajti predvsem je skrivališče izredno tesno. Vstati sploh ni mogel, jedva sedeti. Nahajal se je v nekakem koridorju ali bolje v luknji, kakor ostajajo nespretnim graditeljem pod stopnicami ali v drugih kotih. Njegov prostor je dolg jedva nekaj nad poldrugi meter, potem pa se nadaljuje v nekakšnem povsem ozkem rovu, v katerem so kosi opeke, docela zrahljani in ki trepetajo na vsak njegov sunek z roko. Mehanizma za oni kamen, ki se je odprl za njim, Perenna ne najde.

«Hm,» si misli. «Razburjati se nikakor ne smem. Živ se pa tudi ne dam zakopati semkaj, seveda!»

Razentega pa mora gledati, da ostane povsem miren in da ne privabi stražnikov z nepotrebnimi ali preglasnimi ropotom.

Točno preiskuje sedaj svoj položaj in ko je vse preiskano, ugotovi: Zaprt je semkaj ter ne najde izhoda. Z vsilo mora ukrotiti napad besnosti. Kakor da se šali sam s seboj, si izjavi: «No, da, nazadnje bom morda še celo jaz, Lupin, prisiljen, da pokličem na pomoč... Prvič v svojem življenju... Če tega ne storim, od minute do minute raste opasnost, da postane to moje skrivališče — moj grob!»

Potem stisne pesti. «Pri vseh hudičih! Jaz, da pokličem na pomoč! Tisočkrat ne!»

Poskusi premisliti, toda fizično je izčrpan, lačen, in niti ne ve, koliko časa se že nahaja v tem prekletem grobu. Uro, ves dan, tudi že vso noč? Ne, ne... toda možgani niti več ne delujejo dovolj jasno in precizno in vedno iznova se mu pojavlja vizija Florence in pa Ana Marije.

Potem se spomni: «In prav nocoj moram jaz, ne samo rešiti sebe, rešiti moram Ano Marijo in vse. In samo jaz morem storiti to, kajti samo jaz poznam pravega krivca. Toda kako storim to, ko sem tu zaprt?»

Obnovite naročnino!

Trboveljski premog in drva

Družba ILIRIJA, Ljubljana, Krajca Petra trg 8.
Telefon 220. Plačilo tudi na obroke.

Franc Korber Pavla Arhova

zaročena
Corje - Bled
dne 20. maja 1924.

Crobath

Franc, d. z o. z., Kranj
Manufaktura na debelo in drobno
Ustanovljena leta 1885

Trgovci na deželi, ostali odjemalci, preden kupite, preverite se pri nas znova o cenah in lepi izbiri. Trgovcem damo najmanjšo količino po prvih cenah na debelo.

Kdor želi ugodno preživeti svoj dopust

na obali našega Jadrana, se mu priporoča posebno prvorazredni hotel PENSION «ROKAN» v Selcih, 2 1/2 km od Crikvenice. Hotel ima veliko teraso s krasnim razgledom po daljni okolici, kakor na Uško itd. Lastno moderno kopališče, eno izmed najboljših na Jadranu, takoj pred hotelom. — Izvrstna kuhinja! Cene zmerne! Velika avto-garaja. Najtopleje se priporoča Alojzij Beranek lastnik.

Zastoni vam blaga za obleko in perilo nikdo ne da

toda po izredno nizkih cenah ga dobite pri tvrdki

„Danica“

Majzelj & Rajšelj
(bivša preskrbovalnica)

Ljubljana, Turjaški trg št. 1

Velika zaloga najrazličnejšega manufakturnega in galanterijskega blaga ter usnja vseh vrst. Vsak si naj ogleda. Krojači in preprodajalci poseben popust!

Inserirajte v „Jutro“!

Najboljša

PUCH-KOLESA

nove konstrukcije z garancijo po
znižanih cenah priporoča

IGN. VOK

Ljubljana, Sodna ulica 7,
podružnica Novo mesto.

Prva slov. zidarska zadruga v Ljubljani

registr. zadruga z omejeno zavezo

Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2

Tehniško svetovanje z obilnostno-avtoriziranim gradbenim inženjerjem.

Projekcija in izvedba van v stavbeno in inženjersko stroko spadajoča dela.

Delo solidno! Cene konkurenčne!

Reprodukcije po vsaki sliki

Izdeluje Foto atelje
I. POGAČNIK
Ljubljana, Aleksandrova 3.

Državni

kopališki zdravnik

dr. F. Kolte er

specijalist

za balneoterapijo

ordinira zopet

v 2557-a

Rogaški Slatini.

Edino prave „Gölsner“ čevlje in lovske čevlje dobite le v novo urejeni trgovini in delavnici

J. BRAJER

27 LJUBLJANA

Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo vseh vrst čevlji po meri in vse vrste tržnih čevljev.

Trgovci popust!

Cene solidne! Postrežba točna!

Gradbeno podjetje

arhitekt

V. KRÄINER & Co.

Jesenice

Stavbna vodstva:

Ljubljana, Domžale,

Zagreb.

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune, načrte, cennike, posebni oddelek za arhitekturo.

Izšla je knjiga

Državne tesarine

Za priročno uporabo prireditelj M. Kostanjevec

Cena 10 Din s poštnino 11 Din. Knjiga se naroči pri

Tiskovni zadrugi

Ljubljana, Prešernova

ul. 54

Barvne trakove,

.. karbon-papir-indigo

L. BARAGA, LJUBLJANA,

Selenburgova ul. 6/1.

Velika in okusna izbira

letnih oblek in bluz

pri tvrdki

F. & M. Rozman, Ljubljana

Židovska ulica št. 4.

Cene nizke! Cene nizke!

Za žejo

so najboljši pravi Marsnerovi sumedi limonadni bomboni

Dobijo se povsod Glavna zaloga

Grosistom popust JOSIP VITEK

Ljubljana, Krekov trg 8

Vsakovrstno

MOŠKO PERILO

po znižani ceni

priporoča

Tovarna perila „TRIGLAV“

G. VOJSEK & DRUG

Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 8

(nasproti hotela Struželj). 709a

Zahvala.

Za vse nam izraženo sočutje ob bridki izgubi našega predragega sina, brata in nečaka, gospoda

Vladimirja Jelineka

se s tem najiskrenejše zahvaljujemo. Nadalje izrekamo najsrčnejšo zahvalo vsem darovalcem cvetja, šopkov in krasnih vencev, vsem, ki so obiskali našega pokojnega Vladkeca med boleznijo, in vsem, ki so ga spremlili tako mnogostevilno na njegovi zadnji poti.

Posebej se nam je dolžnost zahvaliti bratskim sokolskim društvom iz Bregane, Brežic in Krškega, slavnemu pevskega društvu iz Čateža za genljivo žalostinke, slavnima gasilskima društvoma iz Bregane in Samobora ter slavnemu planinskemu društvu iz Samobora.

Hvala, iskrena hvala!

V Bregani, dne 22. maja 1924.

2556a Žalujoči ostali.

Letovišče pension Büttner

pri Sv. Lovrenca pri Mariboru
na Pohorju

v krasni legi. Veliko plavalniško brezplačno. —

Gerka kopel. Prostor za tenis.

V juniju in septembru 20 % znižanja

stanovanjskih cen.

Prospekti na razpolago proti vpošiljavi

dvoletinskih znamk. 2500/a

„VESNA“ POHLIN & DRUGOVI

— KAMNIK (Slovenija) —

tvornica vlasnic, rinčic, kljukic za čevlje in kovinastih gumbov

Centrala: Ljubljana I, poštni predal št. 128 811a

se priporoča za cenjena naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvrše.

Zahtevajte vzorce in ceniki!

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 46

Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrejša za

palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla,

stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. Tovarna furnirja.

Najbolje in najceneje kupite moško perilo vseh vrst pri A. Ražem Co., Ljubljana, Zabjak št. 3

Samo na veliko. 785a Gospode trgovce prosimo za poset.

Pri tvrdkah
L. C. Mayer,
Franc Ks. Souvan
in
Istis Urban
se nudi sedaj

izredno ugodna prilika

za nakup cenega angleškega šifona.

Cena za meter šifona Din 16.50.

Pri odjemu celega kosa Din 16.—.

2487a